

MNOGO DIMNIKOV, MNOGO DIMA IN MNOGO SAJ — TO SO JESENICE, NOVA VALJARNA NA BELI BO PODOBO TEGA NASEGA INDUSTRIJSKEGA CENTRA SE SPREMENILA — FOTO: FRANC PERDAN

Domača anekdota

TA GRIPA BO ŠE DOLGO TRAJALA

Gripa je marsikoga položila v posteljo, tudi tiste, ki so vztrajno zatrjevali, da jo bodo preboleli v stoje.

Prijela se je tudi direktorja škofjeloške tovarne klobukov »SESIR«. Ravno ko sem iskal direktorja pri komercialnem vodji podjetja tovarišu Savniku, mi je uslužbenec Janez Ziherl (v komerciali) pojasnil, da ima direktor gripo in da je doma. Ni še dodobra izgovoril vseh besed, ko se je nenadoma pojavil direktor. Na hodniku pred pisarno tajništva podjetja se je razpletel tale razgovor:

Janez: »O, ali ste že ozdraveli?«

Direktor: »Kakor vidiš sem, pa nič manj me ni!«

Savnik: »Mene se je tudi začela lotevati. Toda Janez mi je našel dobro zdravilo. Zjutraj mi da kozarček domačega in ob eni uri tudi.«
Direktor: »Potem bo pa ta gripa še dolgo trajala!«

MILAN ZIVKOVIC

Prvi april

S Fonzljem sva imela še neporavnane račune. Lani me je za prvi april grdo potegnili za nos, da so se mi tri dni smejale še hišne številke. Pozneje sem se sicer pretvarjal, da sem vso reč lepo pozabil, toda v resnici sem potrpežljivo čakal, kdaj bo prišlo leto naokoli in se bo spet pisal 1. april...

Tako sem torej dopoldne stopil v obrat, kjer Fonzel od šestih zjutraj do dveh popoldne čaka na konec šihata, previdno pogledal okoli sebe, se prepričal, da nihče ne vleče na ušesa in mu z najskrivnostnejšim glasom zaupal:

»Fonzelj, saj znaš molčati? Že večkrat si mi napravil uslugo, pa se ti danes lahko oddolžim! Toda še enkrat

te rotim, da nikomur niti besedice ne črhneš!! Oba sva lahko ob službo in še s sodnijo utegnava imeti opravka, če ne boš držal jezika za zobmi!»

Torej poslušaj! Mojega bratrance Anzija poznaš? Da, tistega na pošti! Pred poldrugo uro je prisluškoval zaupnemu telefonskemu pogovoru z Beogradom. Razumeš, tvegati je službo, ker je prekršil službeno tajno, ko mi je prišel povedat, da se bo danes popoldne — podražil sladkor!»

Fonzelj je prebledel. »Za koliko?« je dahnil.

»Stiristo kila,« sem mrtvaško resno šepnil.

»Kaj boš storil?«

»To, kar svetujem tudi tebi! Vzel bom dopust, dvignil na banki denar, si izposodil voziček in vrečo ter...«

Stavka nisem mogel končati, ker je Fonzelj že odvihral proti vratom direktorjeve pisarne. Čez četrto uro sem ga že videl teči v civilu proti vratarjevi loži in nato naravnost proti banki. Med malico smo skoraj počili od smeha, ko smo slišali ropotanje vozička in ga videli tovoriti polno vrečo iz špecerije. Maščevanje je bilo res v pravem pomenu besede sladko!

Domov sem se vrnil ob treh. V dnevni sobi sem slišal govorjenje in ugibal, kdo neki bi utegnil biti ob tem času na obisku. Toda radio je bil preglasen, da bi mogel prepoznati obiskovalčev glas. Odprl sem vrata in skoraj odskočil, kajti v fotelju me ni čakal nihče drug kot Fonzelj.

Naglo je vstal in mi planil nasproti. Nagonsko sem dvignil roko, da bi se branil pred udarcem, toda on mi je potisnil v naročje polno steklenico konjaka in zajecjal: »Na, vzemi, nikoli ti tega ne bom mogel poplačati!«

Strmel sem vanj kot tele v nova vrata, takrat pa je žena še bolj privila radio in slišal sem zadnji stavek poročila:

... nova maloprodajna cena sladkorja je od dvanajste ure današnjega dne torej 420 dinarjev za kilogram.»

(Opomba: Do dneva objave te humoreske se sladkor še ni podražil. Zato je zgodba popolnoma izmišljena in se lahko bralci še vedno SLADKO nasmejejo!)

VILKO NOVAK

Trije meseci ciprske krize

Nesrečni otok

DO SPORAZUMA o prihodu »modrih čelade« na otok Ciper so minili že trije meseci krize. V treh mesecih so izdali nad sto mrljskih listov. Ranjeni in mrtvi so bili ciprski Turki in Grki. Vzroke političnih nemirov na tem mirnem in sončnem otoku v Sredozemlju so do sedaj proučevali v Londonu in New Yorku na najvišji mednarodni ravni. Vendar političnih napak še niso popravili. Kdo jih je zakrivil? Narodnostne manjšine ali osebnosti?

Od meniha do državnika

ČEPRAV ne moremo ciprske krize popolnoma vezati na osebnosti, vendar lahko rečemo, da sta na razplet političnih odnosov na Cipru močno vplivali dve osebnosti: Grk nadškof Makarios in Turek Fazil Küçük.

Ko je leta 1926 Makarios stopil v samostan, najbrž še ni slutil, kakšen pester življenjepis mu bo dala meniška kuta, zakaj prihajal je iz siromašne kmečke družine na zahodu otoka. V današnjem spremenjenem svetu je Makarios prava bela vrana med črnimi. Nadškof je eden izmed redkih državnikov, ki je hkrati tudi verski poglavar, diplomat in politik. Ko je

stopil v samostansko celico je bil komaj preživel otroštvo. Po prvem nauku, ki ga je dobil v samostanu, so ga poslali v Nikozijo, kjer je končal srednjo šolo. Iz Nikozije je odšel v Atene, kjer je končal teološko fakulteto. Istočasno je obiskoval tudi predavanja na pravni fakulteti. Z mednarodno štipendijo je po vojni prispel v ZDA, kjer je v Bostonu dve leti nadaljeval študij teologije. Iz Amerike se je vrnil v Grčijo, kjer ga je sprejel celo grški kralj Pavel.

Leto 1950 pomeni za Makariosa velik uspeh. Izvolil so ga za najvišjega cerkvenega poglavarja na Cipru. S tem visokim položajem pa so mu priznali tudi dolžnosti najvišjega političnega voditelja. Od

tega dne se je Makarios ves posvetil političnemu delu. Potuje, obiskuje ugledne državnike v tujini, razpravlja in razlaga svoja stališča o neodvisnosti Cipra. Dve leti po njegovi izvolitvi odhaja na sedmo zasedanje OZN, da bi z govornice Združenih narodov pojasnil svoje zahteve o neodvisnosti Cipra. Ko se je vrnil iz New Yorka je bila Nikozija v transu navdušenja. Mnogi govori znamenite besede o ciprski samostojnosti.

Leta 1956 so ga britanski vojaki sredi noči zbudili. Čakal ga je enoletni izgon s Cipra. Leto dni pozneje ga Britanci osvobodijo, vendar mu prepovedo, da bi se vrnil na Ciper. Zateče se v Atene. Po podpisu londonskega sporazuma se je leta 1959 vrnil na Ciper.

Od zdravnika do voditelja

ZDRAVNIK, ki se je šolal v Carigradu in Lozani, je postal druga osebnost na Cipru. Pri sedanji krizi ima precejšnje zasluge voditelj turške manjšine Fazil Küçük. Ko je končal medicinski študij v tujini, se je vrnil na otok in postal mestni zdravnik. Toda kmalu ga je pritegnila politika. Postal je voditelj turške manjšine in udeleženec vseh važnejših pogovorov o Cipru. Ko so ciprski Turki in Grki dosegli neodvisnost, se je začel ogrevati za razdelitev otoka na dva dela: turškega in grškega. Njegov zadnji

načrt določa delitev otoka po 35. vzporedniku. To svojo zamisel je med sedanjo krizo že začel uresničevati, tako da so začeli s preseljevanjem Turkov v severne pokrajine, kjer živi turška manjšina. Razen zdravniškega in političnega dela urejuje Küçük tudi turški list »Glas naroda«.

V svojih izjavah turški voditelj ne skriva svojih ciljev. »Turki ne morejo živeti na otoku skupaj z Grki... Makariosova vlada je nezakonita...«

Turški zdravnik in voditelj ob petkih brezplačno zdravi. Vendar so njegovi pregledi, vsaj kar se tiče političnih diagnoz, zelo dvomljivi. Küçük je človek, ki zdravi z napakami, vendar politične in zdravniške napake zelo ježko popravljamo.

REKLI SO ...

»ZGODOVINA sveta predstavlja zbirko vsega tistega, čemur bi se mogli izogniti.«

K. Adenauer, nekdanji nemški kancler

»KLJUB vsemu človeštvo napreduje; ljudožrce kaznujejo vedno bolj humano.«

S. J. Lec, poljski satirik

»AMBASADOR se razlikuje od poslanca po tem, ker dvakrat več govori in bolj nerazumljivo.«

J. Galbright, ameriški diplomat

»V OČEH svojega psa je vsak Napoleon. Zato so psi tako priljubljeni.«

A. Huxley, angleški književnik

»KITAJSKA je, zato je nesmiselno trditi, da je ni.«

G. Pompidou, francoski premier

»KDOR ima prijatelja kot de Gaulle, ne potrebuje sovražnikov.«

J. Reston, ameriški komentator

»RAZDELITEV Cipra bi pomenil bankrot diplomacije.«

V. Forsthoef, nekdanji predsednik ciprskega ustavnega sodišča

To sliko smo povzeli po nemški reviji »Der Spiegel.« Kaže ciprske Turke v zasedli. Na Cipru so v treh mesecih izdali nad sto mrljskih listov. Ranjeni in mrtvi so bili ciprski Turki in Grki

GLOBALIS

Deset let za urejanje korespondencé

Dwight D. Eisenhower, star 73 let, nekdanji predsednik ZDA, ima preko tri milijone listov pisem. Ko je bil v službi, je imel večjo korespondenco kot vsi predsedniki ZDA skupaj. Iz univerze Johns-Hopkins so sporočili, da dobo zbirali gradivo za objavo deset let.

Problemi z okni

V treh letih je s 60 nadstropne zgradbe banke na Manhattanu zletelo 17 oken. Nihče ne more razložiti tega nenavadnega pojava. Čeprav piha močni vetrovi, se v mestu nebotičnikov kaj podobnega še ni zgodilo.

Še enkrat — ledena doba

Znani britanski meteorolog trdi, da bo še enkrat nastopila ledena doba. Vremenski pojavi se po njegovih trditvah ponavljajo vsakih osem tisoč let. Leto 1900 je bilo najtoplejše, sedaj pa postaja vedno hladneje, dokler ne bomo prišli v — drugo ledeno dobo.

264 ur brez spanja

17-letni R. Gardner je postal novi svetovni prvak. 11 dni in noči je ostal buden zato, da so zdravniki lahko naredili nekatere poizkuse. Za znanost je ostal buden 264 ur

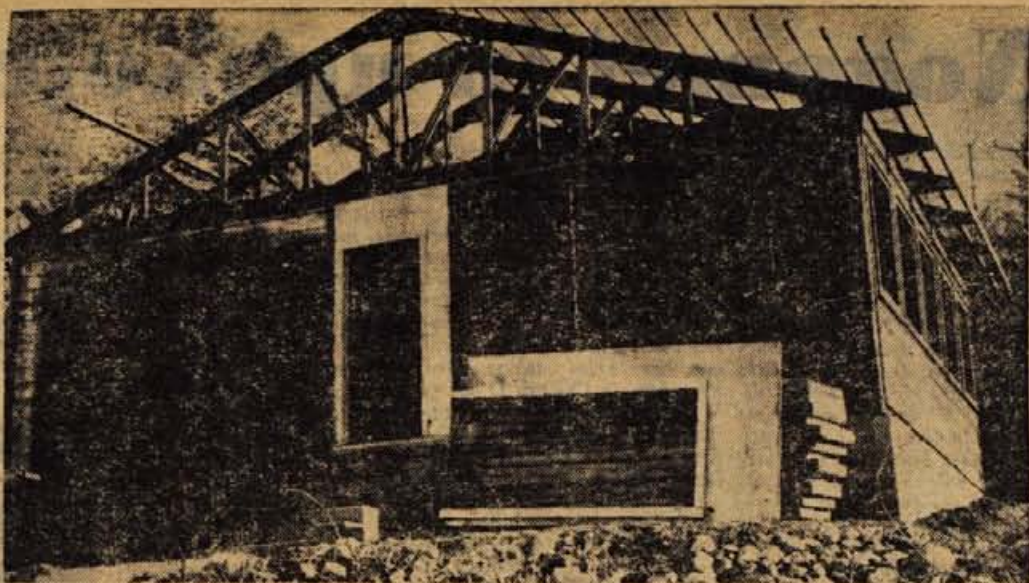
Cigani niso nikjer doma

Pred dnevi sem obiskal Cigane v Mostah pri Zirovnici. Nastanili so se v opuščeni žagi, kjer živijo čisto po cigansko. Pogovarjal sem se z njimi — v slovenščini, ker cigansko ne znam, oni pa znajo kar dobro slovensko. Zdaj že nekaj dni razmišljam o njih, o Ciganih, in jih poskušam razumeti. Rad bi, da bi se znebil predsodkov, ki jih imamo o njih, ki so mi jih vcepljali ljudje vseskozi doslej, rad bi pozabil na tisto, kar mi je o njih pripovedovala mama, kar sem slišal o njih od sosedov. Kradejo. Nič ni varnega pred njim. Lažejo. Izsiljujejo. Prerokujejo srečo, da ti izmamijo denar. Goljufajo. Kregajo se. Pretepajo se. Pobjajajo se. Nož je njihovo stalno orožje. Potepajo se po svetu. Lenarijo. Dela se izogibajo.

Kaj je res in kaj ni?

Vem, da je marsikaj tega res. Vem, da besedo Cigan lahko zapišemo tudi z malo začetnico — cigan. Njihove lastnosti, največkrat močno potencirane v glavah ljudi, ki niso Cigani, so postale že pojem za vse slabo in negativno, za krajo in laž, za lenobo. »Lepa« navada številnih ljudi, da iz muhe naredijo slona, velja še prav posebno za naše predstave o Ciganih. Njihov način življenja smo izkoristili za pregovore, ki nam v primerjavi bolj jasno kot sami pojmi povejo marsikaj o negativnih človekovih lastnostih. Krade kot Cigan. Laže kot Cigan. Mame strašijo svoje poredne sinove s Cigani. Prišel bo Cigan in te bo vzel, če ne boš priden! Te predstave o teh skrivnostnih popotnikih brez doma in strehe nad glavo so najbolj črne, v njih ni iskrica dobrega, v njih ni ničesar, kar bi jih opravičevalo, kar bi jih poskušalo razumeti.

Poskušam razgnati to meglo, da bi jih bolje videl. Take, kot so, ne slabše in ne boljše! Kot ljudi bi jih rad videl. Pristranskega ocenjevanja se je v takih primerih posebno težko izogniti — to vem. Ne v opravičilo, ampak prav zato,

Baraka, ki jo gradijo za Cigane pri Mostah — Foto: Franc Perdan.

ker mislim da so tudi Cigani — tako kot vsi ljudje — dobri in slabi, in ker vem, da je človeku težko, če že ne nemogoče razumeti ljudi, ki živijo v povsem drugačnih pogojih, v drugačnem okolju in ki imajo drugačen način življenja, zato povem, da si ne domišljam, da bom povedal vse o njih, vse po resnici in pravici. Gledam pa nanje kot na ljudi s povsem svojevrstno zgodovino, ki jim je v njihovo meso, kri in dušo vtisnila nekatere posebne, svojevrstne lastnosti.

Indija je njihova domovina

Cigani kot narod izvirajo iz Azije, danes pa so v manjših skupinah raztreseni po vsem svetu. Sami sebi pravijo v ciganskem jeziku *rom*, kar pomeni po naše človek. V nekaterih državah (Turčija, Grčija, Anglija) jim pravijo Egipčani, ker dolgo ni bilo jasno, od kje so. Tudi Cigani sami mislijo, da je njihova prvotna domovina Egipt.

Zgodovinarji in etnologi so odkrili, da so Cigani med IX. in XI. stoletjem našega štetja zapustili Indijo, kjer je bila njihova prava domovina. Novim zavojevalcem se niso mogli upirati, zato so bežali proti zahodu. V pesnitvi Sahnamu pripoveduje o njihovem velikem begu perzijski pesnik Firduzi, ki je živel okrog leta tisoč po našem štetju. V pesnitvi je omenjen perzijski kralj Bahramu Guru, ki je v petem stoletju zaprosil indijskega kralja Šankala, naj mu pošlje kakih deset tisoč muzikantov, ki bi s pesmijo in muziko potolažili in razveselili nje-

govo ljudstvo, ki je živel v veliki revščini. Indijski kralj je res poslal pleme Luri in v Perziji so jih nagradili. Toda kmalu so vse zapravili. Deželi, ki je bila sama revna, so postali velika nadloga, naposled pa so Luri morali zapustiti Perzijo. Njihova usoda je bila žalostna. Credili so se, kakor pravi pesnik, »s podivjanimi psi« in »z volkovi.« Potikali so se po cesarskih cestah, ropali potnike in trgovce ter počenjali tudi drugačna nasilja.

Cigani se prvič omenjajo v X. stoletju prav v Perziji. Pred prihodom v Evropo so se razen v Perziji dlje zadrževali tudi v Mali Aziji in Siriji. V Mali Aziji so sprejeli kovaško obrt. Iz Sirije so preko Egipta in severne Afrike prišli v Spanijo, iz Male Azije pa so šli na Balkan in v Podonavje. Balkan je njihova evropska domovina. Od tu so se razpršili po vsej Evropi. Od tu imamo o njih prve zanesljive podatke iz XIV. stoletja. V naše kraje so največ prihajali v času turških osvajanj.

Cigani v Jugoslaviji

Leta 1948 so v Jugoslaviji po republikah našli naslednje število Ciganov: Srbija 52.115, Hrvatska 405, Slovenija 46, Bosna in Hercegovina 422, Makedonija 19.500, Črna gora 163 — skupaj torej 72.651. Že po popisu prebivalstva v letu 1953 je njihovo število naraslo na okrog 80.000. Še več pa je bilo Ciganov pri nas pred vojno; Nemci so jih masovno pobijali v koncentracijskih taboriščih.

Številčni podatki (čeprav ne iz zadnjih let) za Slovenijo nam kažejo, da niso vsi tisti, ki jih imenujemo Cigani, res Cigani. Med tistimi, ki smo jih pred dnevi obiskali v opuščeni žagi v Mostah, najdemo tudi slovensko dekle.

V Mostah gradijo barako za Cigane

V jeseniški občini so Cigani v Mostah, na Jesenicah in v Kranjski gori. V Mostah so na zimo lanj zasedli opuščeno žago in nihče — tudi miličnik ne — jih ni mogel pregnati iz nje. Žaga je z ene strani povsem odprta, z dveh strani pa le zapazena z deskami, med katerimi so široke špranje. Tu so se ponoči včasih, ko so se zbudili — tako so mi pripovedovali — znašli pod snežno odejo. Zeblo jih je, zdaj pa pravijo, da je že dobro, saj je že pomlad. Zahtevajo stanovanje od občine. Pritožili so se menda že v Beograd, da tako ne morejo več stanovati. Eden od dveh fantov je zaposlen v jeseniški železarni, drugi pa pravi, da ima obrt, da je brusar.

Ljudje v okolici niso ravno navdušeni, ko jim zdaj jeseniška občina na Ratibovcu postavlja barako. V njej bo prostora za dve družini; dve sobi bosta in dve kuhinji. Menda so domačini že zbirali podpise, češ da jih nočejo. Pravijo, da je baraka preveč pri cesti in da bo kvarila izgled pokrajine. Tudi to je res, vendar imajo ljudje drug razlog, da jih ne marajo: Cigani so to! Očitajo jim kraje, nedelavnost, postopanje... Upam, da ne bodo naredili tako, kot pravi tista pesmica:

Bežimo, tecimo, Cigani gredo,
v rjavih bisagah otroka neseo...

A. TRILER

Cigani v opuščeni žagi v Mostah — Foto: Franc Perdan

Nogomet in upokojenci (Drugi del)

Preteklo nedeljo se je v Kranju začela letošnja nogometna sezona. Nogometna sezona se v bistvu razlikuje od turistične v tem — vsaj kar se naših manj renomiranih žogobrcarjev tiče — ker našemu narodnemu gospodarstvu ne prinaša deviz. Nasprotno, celo odnaša nam precejšnja finančna sredstva, čeprav le v čisto preprostih jugoslovanskih dinarjih. V našem osrednjem dnevniku smo 17. t. m. imeli priložnost brati, kako se razvijajo naše nogometne kupčije. Tako pravijo, da so znašali v Kragujevcu povprečni mesečni dohodki nekaterih nogometarjev po 200 jurčkov. Če beremo potem še dalje, ugotovimo, da nogometarji v Kragujevcu potemtakem nosijo med vsemi jugoslovanskimi žogobrcarji zastavo. Zastava pa je tudi tovarna avtomobilov v Kragujevcu. Ni čudno,

če se »šičkoti« dražijo, saj je v ceni prav zelo verjetno vključena tudi kak dinar za »fudbalere«.

Kakor rečeno, je bila preteklo nedeljo v Kranju prva tekma. Tarnoslava Jamroviča nisem mogel spraviti na stadion. Izgovarjal se je na poznen datum, tako da sem moral sam na ogled tekme med Kranjčani in Celjani. O tekmi bi lahko povedal — z gospodarskim besednim zakladom — da je bilo pri Kranjčanib zelo veliko povpraševanje po golih, vendar od strani Celjanov ni bilo nikakršne ponudbe, zaradi česar so se oboji razili brez golov, ter sklenili, da se bodo videli na prihodnji, to je jesenski tekmi v Celju. Tarnoslava sem potem poučeval o nogometnih vsečinah v ponedeljek. Ni mu šlo v glavo, kaj pomeni rezultat »0:0«. Po svoje, to se pravi,

po čisto navadnem nogometnem diletantizmu, si je razlagal izid o tekmi. Pomislite, kaj je pogruntal! »Ti, to je pa bila menda res slaba tekma. Vidíš, tukaj je napis v rebusu. To se pravi, da je bila po domače rečeno, »za en d...«.

»Zakaj pa to misliš, sem ga vprašal?« »Saj vidíš, da je tukaj napisano nič, nič. Ej, Tarnoslav, ti ga pa pihneš. To pomeni, da se je tekma končala z nič proti nič, kar pomeni toliko kot neodločeno.«

»A, tako? To se pravi, da je naš novi pokojninski sistem zaenkrat tudi še, nič proti nič!«

Se sem poizkušal Tarnoslava poučiti o raznih nogometnih pravilih in načinu igre, pa me je prekinil: »Kakšen pomen pa ima sploh tale nogomet? Visoka vstopnina, pa še dotacije dobivajo! Kaj pa imamo mi od tega?« Vidíš, dragi Tarnoslav — sem mu rekel — ti se nisi dovolj poglobil v to zadevo. Če bi stvar bolj natančno preštudiral, bi prišel do zaključka, da pomeni nogomet del našega standarda. Le poglej! Če bi družba ne podpirala nogometarja, bi bile vstopnice še mnogo dražje. Tako pa ti družba doplača k vstopnici velik del cene. Če se še spominjaš, so pred 7 leti ugotovili, da družba doplača na vsako gledališko vstopnico po 400 din, čeprav so bili nekateri mnenja, da lahko živijo brez gledališča, kot ti na primer brez nogometa. Seveda, če se nočejo ljudje poslužiti družbenega prispevka k dvigu osebnega

standarda, je to njihova stvar. cev bo pa večji. Zato pa je potrebno, da pri tem sodelujemo vsi in bodrino naše »žogobrcarje«, da bodo čim več doseženemu голу. Verjetno streljali v gol, ne pa mimo njega.«

Na koncu najinega razgovora sem ugotovil, da Tarnoslav moje besede niso prepričale. Prispevek družbe bo sicer isti, užitek gledal-

LIFE

Pomlad

Torej ne samo mačice, trobentice, vijolice, kurice, ampak je poleg koledarja tudi prazna drvarnica prvi znak nastopa dneva pomladi. Pomlad, da, o njej se lahko veliko napiše: prvi oznanilci pomladi niso več lastovke, temveč komunalni delavci, ko začnejo riti po cestah s svojimi izkopi levo, desno, gor in dol. Takšni izkopi so poleg turistične takse prva privlačna točka za turiste. Pomladanska jutra so veliko svetlejša od ostalih, ker poleg sonca sveti tudi javna razsvetljava, in to zato, ker dežurni električar ne upošteva naravnega zakona, da so noči že krajše. Trdim samo, da so krajše noči, da ne bo mislil kdo od upokojenecv, da so krajši mogoče tudi meseci. Da, pomlad je tudi čas ljubezni, zato ni nič čudnega, če iščejo zaljubljeni parčki samotnih temnih kotičkov. Pri taki zaljubljenosti večkrat kakšen parček »narska«, ko sedeč na klopi pozneje ugotovi, da se je »pripopal« na klop kakor muha na muholovec, ker v svoji zaljubljenosti ni opazil varnostnega napisa: »Pozor, sveže popleskano!« Sicer, če se je že kdo »pripopal« s svojo izvoljenko na klop, naj si ne dela skrbi, kajti moderni pregovor pravi: »Ker se ljubita dva, tretji plača otroške doklade.« Starejši ljudje trdijo, da je letošnja pomlad mrzla. Mogoče je to tudi res, ampak po časopisni novici sem ugotovil, da le ni tako mrzlo, ker so se delavcem kranjskih opekarn le odzvali jeziki in so brez obveznega šušljanja v živahni in sproščeni razpravi odkrili nepravilnosti direktorja in še nekaterih vodilnih uslužbenecv. No, če ga je direktor res biksal, potem je šel to po zastarelih metodah, oziroma za njega je veljalo načelo:

2. da je najvišji sodnik, ki vse sklepe delavskega sveta navdihuje in potrjuje.

Tudi barvne vrečke v izložbenih oknih z napisi »Boja za jaja« potrjujejo pomladansko razpoloženje. Ko si je moja soseda nabavila tako barvo, sem ji rekel: »Tovarišica Micka, kako pa to, da tudi vi in vaš mož, ko ste tako napredni, v tem času farbate jajčeka?« Pa mi je odgovorila: »Veste, jaz jih farbam že za 1. maj.« GREGA

Žegnan prešč

To se ve, de lde zmeri rad kej dobrega pojeja. De pa to ni kej nouga, se pa blez tud ve. Keder se pa od kešne dobre rči govári, se pa po navad na meso misl. Sevide j tud repa dobra, pa zele tud, pa še kešna reč. Te ta druge rči sa pa posebn dobre, če jh taperu prešč poje, pol u prešiču pa lde.

Od žvali j pa po mojm nejbel obrajtán prešč, to pa zato, k j zares dober, pa tud zato, k mu j merskešn člouk podobn.

Od sille obrajtán j pa prešč že od nekdej u tistm cajt, k sa kolíne, pa takle zgodí spomlad, na tista nedela po taperu spomladansk pouhn lun. Te nedel sa učas rekl »velka noč«, dons, po ta noum, pa ta nedela nima ubenga posebnga imena.

Sevide pa tud tist lde, k na ta stare gnade pa reglice neč več na deja pa na porajtaja, na ta nedela grozn rad ta zadna prešičuva noga jeja. De b pa ta dober konc prešiča ipo šou dol po grju, po navad noga pa še kej zraun žegnaja. Bog na dej, de b kje blíz žegnal. Se kej lahk nardi, de te

kešn ta prau víd s cajnce pred cerkuja al pa kje blíz, pa j konc z apelitám za en tedn.

Zato Lublančan ponávd prídírja za take rči u Loka, Ločan pa greja u Sora al pa na Hotaule al pa tud u Lublana.

K stopja s tista cajnce pouhna dobrót z automobila, se taperu devetkat okol uberneja, de vidja, če jh res uben znen člouk na víd. Pol šele neseja h žegnu. Če j pa slučajn kešn znanc blíz, se pa pogumpja ket de neč ni, pa kešnga otroka naštimaja, de jim nese žegnat.

U zbota sa po navad te težave mem, u nedela pa žegn frúštkaja, pa malcaja pa učas še južnaja.

Učas sa djal, de se na »velka noč« ne sme h perjatlam vas hodt, zato k j tak velk praznk.

Dons se na tista nedela po ta peru spomladansk pouhn lun tud na sme h perjatlam hodt. Posebn h takm ne, k na ta stare reglice neč več na porajtaja, zato de b slučajn na víd, kak žegnane rči jeja.

-SMOJKA-

Butale na Gorenjskem

MILČINSKI - NOVAK

Kako so Butalci širili šolo

V odmoru je bilo, med zasedanjem občinske skupščine. Za občino je bila kavarna, v kavarni so sedeli izbrani možje in modrovali.

Pa se je zgodilo in je enemu čik padel na hlače in mu jih je prežgal. Dejal je: »Nekaj me grize po desnem bedru — kaj, če to ni vest? Pravijo, da vest grize. Bojim se, da delamo politično škodo; šola se nam podira, mi pa niti s prstom ne mignemo.«

Je odgovoril župan: »Ni kriva občina, ker je šola pretesna, kriva je le rajnka Avstrija, ker je postavila tako majhno šolo, namesto da bi dala sezidati večjo. Dajmo, povečajmo šolo, pa ne bo odbornika več pekla vest po desnem bedru!«

Izbrani butalski možje so pokimali in razpisali referendum o samoprispevku za povečanje butalske šole.

Imeli so imenitne arhitekta, daleč je dišala njihova slava, in so dejali: »Poizkusimo, poizkus ne stane nas, stane kvečjemu občane! Arhitektov imamo dosti in če zberemo dovolj načrtov, ni vrag, da šola ne bi zrasla!«

Pa so navozili okoli šole petsto petinpetdeset tovrnjakov načrtov, da je papir segal šoli do oken. In je potem šel dež in je sijalo sonce in so dejali Butalci, da je vreme ravno pravo za rast šole. V dežju in soncu pa se je papir bolj in bolj sesedal, dež ga je razcejal, sonce ga je sušilo, otroci so ga odvažali k Dinosu, nič več ni segal šoli do oken, nego so okna višja prihajala in višja nad načrte — za milijon, za dva, za tri. Butalci pa so se zadovoljni čudili svoji šoli, kako hitro jim je rasla iz načrtov: »Takšna so naša gradbena podjetja — kaj smo rekli! Glejte, koliko se je šola že vzdignila!«

Pa so preudarili in dejali: »Samo raztegniti jo moramo še na šir! Saj se tudi poročilo raztegne, če ga pošteno napihneš.« In so stopili na oni kraj ob šoli, kjer so imeli otroci telovadbo na prostem, ker šola ni imela ne telovadnice ne igrišč. Postavili so jih v vrsto, kakor so bili vajeni med uro in je župan premeril, do kod bo treba razširiti šolo, da bodo otroci lahko še vedno telovadili, kakor telovadijo, da pa vendar ne bodo telovadili zunaj šole, ampak znotraj in brez politične škode za volilce.

Slekli so suknje in je vsak svojo razgrnil na tla, kjer so skakali otroci — preko suknj bo treba, da bo zid potisnjen. Potem so stopili v šolo in se korajžno lotili dela. S frazami so se uprli ob steno, župan je ukazoval. »Le dajmo, hi hoti!« pa so vsakokrat na zadnji zlog bistro pritisnili, da jih zapisnikarji niso mogli dohajati in jim je zmanjkalo papirja. Toda niso odnehali. Pošteno so se potili.

Potili so se od opoldne do večera, pa jih je gnala zvedavost venka, da vidijo, koliko se je zid že premaknil.

Pa se je bil prej ob mraku priplazil mladostni prestopnik, kakršnih je bilo v občini dovolj, kajti je bilo socialno skrbstvo prav po butalsko urejeno, pobral je vse suknje in jo z denarnicami pobrisal čez hrib v Avstrijo.

Ne ene suknje ni bilo več in so se Butalci neusmiljeno razveselili: »Po sreči je šlo, že se je premaknil zid in pokril naše suknje! Hvala socialnemu skrbstvu: sedaj so v šoli tudi tisti, kar jih telovadi zunaj! Šola ne bo več pretesna!«

In je prišla gripa in je v šoli resnično bilo prostora za vse, ki so mogli v šolo.

»Čakal sem, kdaj me bodo vrgli v peč!«

Ludvik Demšar (na levi) je moral opravljati nevhvaležen posel v koncentracijskem taborišču v Dachau. Prisilili so ga, da je mrliče metal v peč v dachauskem krematoriju. O tem bomo pisali v prihodnji številki »Panorame.« Fotografija je iz ukradenega arhiva materiala v koncentracijskem taborišču

Potem, ko je nemška vojska v aprilski vojni strla jugoslovansko kraljevo vojsko in zasedla Slovenijo, so takoj za njo prišli nacisti in prevzeli oblast. Pokazali so takoj, da vidijo prvenstveno nalogo v ponemčenju zasedenega ozemlja. Ponemčenje je bilo ukazano naravnost na najvišjem mestu, odredil ga je Hitler sam. Določil je, da se Slovenija priključi k Nemčiji in dejal: »Napravite mi to deželo zopet nemško!«

S tem ciljem so hoteli nacisti uničiti slovenski življenjski prostor. Pomagali so si na najrazličnejše načine. Narod so začeli izseljevati, največ v bratsko republiko Srbijo. Veliko ljudi so odpeljali v znana koncentracijska taborišča povsod po Evropi.

Vsi svetovni časopisi danes prinašajo obširna poročila s procesa v Frankfurtu, kjer že nekaj dni teče obravnava proti 20 bivšim esesovskim stražarjem koncentracijskega taborišča v Auschwitzu, v Limburgu se zagovarja zločinec Hefelmann, na Poljskem so prav te dni zbrali dokumente o hudodelstvih 12.000 vojnih zločincev itd. Znova in znova prihajajo na dan novi dokazi proti bivšim esesovcem, ki so nečloveško in na skrajno gnusen način ravnali s človeštvom. Živ dokaz za to so tudi naši ljudje. Spomnimo se samo Begunj in številnih Gorenjcev, ki so zgubili dragocena življenja v zloglasnih taboriščih. Vsak izmed še živečih bi lahko pripovedoval in pripovedoval. Vsak bi lahko napisal knjigo. Mladi ljudje, ko se seznanjamo s temi dogodki preko najrazličnejše literature, gotovo ne moremo v popolnosti razumeti, koliko so pretrpeli ljudje. Težko je vse povedati in tudi napisati.

Na Notranjskem živi še danes na Rakeku 66-letni LUDVIK DEMŠAR. Bil je med tistimi, ki so okusili koncentracijska taborišča. Dodobra je spoznal Dachau, Alach in druga taborišča po Nemčiji in Franciji. Ludvik ni bil med navadnimi »logoraši«. Sprva že, kasneje pa je moral, da si je ohranil življenje, metati trupla z značilnimi tlesčami v peč dachauskega krematorija. Skoraj ni muzeja na Slovenskem, ki ne bi hranil značilne fotografije, na kateri je tudi Ludvik Demšar pred pečmi v dachauskem krematoriju.

Obsojen na 8 let zopora

Ludvik Demšar je bil med organizatorji vstaje na Rakeku in na Notranjskem. Okoli sebe je zbiral mlade fante, da bi se uprli okupatorju. Toda zlobni jeziki so mu to preprečili. Nekdo ga je izdal in moral je v Ljubljano pred vojaško sodišče. Na insceniranem procesu je bil obsojen na 8 let zopora. Na Rakeku je bil zaprt 21 dni, nato so ga odpeljali v zapore v Trst, Koper, Benetke, Ferraro, Ancono, Pescara, Solmono in nazadnje v zapore v Badia di Solmona. Ludvika so zaprli sredi februarja 1943. leta. Ko je Italija avgusta 1943. leta razpadla, so kaznjenci to izkoristili. Organizirali so upor. Med organizatorji je bil tudi Ludvik. Niso uspeli. Strojnice in ročne bombe italijanskih stražarjev so bile močnejše. Padlo je sedem fantov.

Oblast nad kaznjenci so prevzeli Nemci. V začetku oktobra so iz zaporov v Solmoni prepeljali vse preko Brennerja v Dachau, kamor so prispeli 13. oktobra. Bili so brez hrane, brez najmanjšega koščka kruha, bosi in na pol goli. Zima je bila pred vrati. Na železniški postaji so jih vse postavili v vrsto in prešteli. Ludvik je znal tudi dobro nemško, zato ga je jezik večkrat rešil. Takole mi je pripovedoval, kako so jih sprejeli: »Stal sem v neposredni bližini, ko je komandant SS v Dachau vprašal: Kaj bomo sedaj s temi ljudmi? Dobil je odgovor: Vse bomo uničili. Takrat sem bil star 47 let in se nisem nikoli ustrašil. Toda to pot so se mi menda prvič v življenju naježili lasje. Poleg mene je stal mlad Dalmatinec. Videl me je, kako sem prebledel. Kaj mi je, me je vprašal. Seveda mu tega nisem povedal.«

Ob poti v koncentracijsko taborišče

Z železniške postaje so vse kaznjence odpeljali v taborišče. Ludvik je ob poti v koncentracijsko taborišče doživel prijetno presenečenje.

»Ko so nas med potjo nečloveško pretepal, sem ob cesti zagledal tri naše spomenike, in sicer kralja Aleksandra z Rakeka in iz Ljubljane ter kralja Petra prav tako iz Ljubljane.«

Sprejem v taborišču je bil tega dne kot vsak drugi, ko so pripeljali nove žrtve nacizma. Nad vhodom je bil napis v nemščini: »Kape doll!« Malokdo je to razumel. Ludvik je brž snel pomečkan klobuk, toda drugi tega niso storili. Klofute in udarci so padali vsevpred. Tepli so jih z gumijevkami. Na koncu niso nikomur prizanesli. Pobesneli so kot psi.

»Predati smo morali vso obleko in razmestili so nas v 25. blok. Vseskozi so nas imeli za italijanske izdajalce. Zaničevani smo bili do skrajnosti. Mučili so nas na najrazličnejše načine. Ljudje so od lakote umirali, saj nismo imeli kaj jesti. Kar je kdo našel za zob, to je imel. Nekaj časa smo bili v taborišču, potem je kmalu prišla odločitev, da gre okoli 1300 logorašev na gradnjo predora v Francijo. Bil sem med njimi.«

»13 dni sem ležal na snegu«

Pri gradnji tunela v Franciji je bilo tako strašno, da so si ljudje rezali vratove. Kdor je le malo obstal pri delu, da bi se za trenutek odpočil, se mu je že približal gladko obrit in lepo oblečen esesovec in ga začel pretepati. Hrane sploh ni bilo dovolj, človeške moči so bile na koncu. Le volja do življenja je nekatero držala pokonci. Toda ne vse, veliko jih je omagalo.

Ludvik Demšar je dobil vodenico. Nihče se ni brigal zanj. »Trinajst dni sem ležal na snegu, da mi je bolezen prešla. Potem sem moral spet nazaj na delo v predor. Ko smo nekaj časa delali, smo slišali streljanje zavezniških topov. To nam je dajalo poguma. Kmalu bomo rešeni in vsega bo konec. Toda zmotili smo se.«

Neko noč so jih ob enih ponoči nagnali iz barak in pred zavezniški odpeljali v mesto ob nemško-francoski meji, kjer so jih naložili na vlak in spravili nazaj v taborišče, v Dachau. Na poti so jih večkrat bombardirali. Mnogi so pri tem izgubili življenje. Morda je bilo to bolje, saj ti, ki so ostali živi sploh niso vedeli, kaj jih še čaka.

Srečanje s slovenskim duhovnikom

Ko smo prišli spet v taborišče, se je ponovil isti postopek kot takrat, ko so nas prvič pripeljali. Razlika je bila v tem, da smo se morali zaradi prenatrpanosti sleči do gola kar na prostem. Začeli so nas popisovati. Imel sem serčo, da sem znal nemško. K vsaki mizi se je vsedel »star« logoraš in začel popisovati. Vse do tedaj so me imeli za Italijana. Ko sem prišel na vrsto, sem s pogumom postavil pogoj, da morajo zapisati samo resnične podatke. Logoraš, ki je opravljal ta posel, je »stolke« nekam sumljivo nemščino, tako kot jaz. Zato sem ga vprašal, od kje je. Brž mi je po slovensko povedal, da je duhovnik iz Celja. To je bilo toliko lažje za mene, saj sem se šele tik

nadaljevanje na 6. strani

Kako so v starih časih gradili in vzdrževali cesto Trebija - Sovodenj - Kladije

Gradili so jo s prostovoljnimi delom. To naj bi bila le kmečka pot. Izogibali so se vodotokov, da ni bilo treba graditi podpornih zidov. Na pobudo takratnega župana Gantarja iz Hobovš je prišel nek inženir, da jim je zasnilo strasralo cesto ob potoku Sovodnišče. Ker pa domačini niso imeli potrebne orodja, so morali najeti rudarje iz Podpleče. Pod Plečo je bil bakreni rudnik (sedaj opuščen), kjer so razstrelili kamnit pobočje škriplja in laporja. Vse so delali ročno. Podporna zidova jim je gradil strokovnjak Gladek iz Fužine. Še danes — po tolikih letih — se vidijo ostanki starih podpornih zidov, ki so bili grajeni brez vsake malte in iz zelo slabega kamnja.

Tudi mostovi in propusti so bili grajeni le iz kamnja — škriplja. Vendar pa je zaradi premajhne odprtine in nepravilne smeri pri večjem deževju voda zavirala promet in je leta 1926 ob velikih poplavi porušila več stavb. Vsak posestnik je moral spomladati popraviti in posuti vsaj 15 dunajskih sežnjev poti. Največ so pri popravilu uporabljali material, ki so ga dobili pri čiščenju travnikov ali na so ga nakopali kje v bližini.

Leta 1882 je bil nastavljen prvi cestar z mesečno plačo 5 goldinarjev. Leta 1912 pa je cesto prevzela Kranjska deželna vlada ter nastavila stalnega cestarja. Cesta je bila okrajna. II. reda, kot je še danes. Ob naraščajočem prometu pa cesta ne odgovarja več — posebno ne serpentinji proti Kladiju, ki so bile narejene zaradi tega, ker je posestnik podkupil inženirja, ki je trasiral cesto, z dvema mernikoma orehov, da ni bila trasirana čez njegove njive. Kljub neodgovarjajočemu stanju je edino ta cesta pozni prevozna s škofjeloške strani na Primorsko.

FRANC PAGON

»Čakal sem, kdaj me bodo vrgli v peč!«

Nadaljevanje s 5. strani
lahko uveljavil kot Slovenec. V sosednjem 26. bloku so bili sami duhovniki. Ker so bili to najbolj inteligentni ljudje, so jih porabil za »boljša« dela in podobno.

Ko je Ludvik prvič prišel v koncentracijsko taborišče, je dobil številko 56466 in sedaj, ko je prišel drugič, se je ta številka povzpela že na 102262.

Tri dni so ležali v baraki zmučeni in brez hrane. Čakali so na svojo usodo. Nihče se jih ni spomnil. Niti ven niso smeli, da bi si poiskali

Prihodnjič:

SOJEGA BRATA POTEGNIL IZ KUPA MRLIČEV

kaj hrane, vsaj navadne krompirjeve olupke. Če je komu to uspelo, je končal v krematoriju.

»Potem sem odšel za mesec dni v taborišče v Alach, okoli sedem kilometrov oddaljeno od Dachaua. Tu smo bili verjetno samo začasno, da so naredili prostor za nas, kajti bili smo potrebni za najrazličnejša umazana dela. V Alachu sem se tudi prvič srečal s svojim bratom Augustom. Ko so nas prepeljali spet nazaj v Dachau, sem dve noči delal v tovarni konzerv »Divji konj.« Očistil sem nekaj tisoč gosi in rac. Tudi tu je dela kmalu zmanjkalo in samo čakal sem, kdaj bom prišel na vrsto, da me bodo vrgli v peč...«

MILAN ŽIVKOVIC

Slovarček krajevnih imen

Krajevno ime HRASTJE pri Kranju je množinsko, ženskega spola, zato so pravilne oblike v odvisnih sklonih v HRASTJAH, iz HRASTIJ, ne pa v HRASTJU in iz HRASTJA. V roditeljski se med dva soglasnika vrvica vokali i, zato dobimo obliko iz HRASTIJ; — Podobno je s krajevnim imenom ženskega spola ZAPOGE pri SMLEDNIKU ali sosednje HRASE. Obe imeni sta tudi množinski. Torej v ZAPOGAH, IZ ZAPOG proti HRASAM, v HRASAH itd. Privedniki, izpeljani iz teh imen, bi bili: hrastiški, hrastiška gmajna, pravilno tudi hrastiška gmajna (pri Kranju), vendar se ta oblika v domačem kraju ter v okolici rabi manj kot prejšnja. Za HRASE pri Zapogah velja pridevnik hrastiški (domačini in okoličani ga izgovarjajo s polglasnikom v obrazilu, ki ima poudarek; torej hrastiški). Samostalniki za prebivalce teh krajev bi bila HRASTJANI IN HRASANI. Če bi iskali besedi izvor po besedi hrast, hrastov les, bi lahko zaključili, da je pravilna tudi oblika HRASTOVCI, vendar je v tem kraju nihče ne rabi. To velja za HRASTJE, medtem ko tega ne moremo trditi za primer HRASE. Krajevno ime ZAPOGE ima pridevnik ZAPOSKI, prebivalci pa so ZAPOZANI (s poudarkom na A). Krajevno ime SMLEDNIK ima dve pridevniški obliki, ki sta obe v rabi: SMLEŠKI in SMLEDNISKI, pa celo smlejški; torej tri. Navaja jih tudi Slovenski pravopis, le da za obliko SMLEJSKI navaja ozek in dolg izgovor, medtem ko domačini in okoličani izgovarjajo široko è. Torej SMLEJSKI grad in tudi SMLEJCI in SMLEJČANI. Predloga, ki se rabita v zvezi s tem imenom, sta V in IZ: V SMLEDNIKU, IZ SMLEDNIKA, PROTI SMLEDNIKU (ime je moškega spola).

Krajevni imeni MLINO in RIBNO pri Bledu uporabljamo s pridevniškimi obrazili. Dosledno takšna je tudi krajevna raba. Na primer: pripeljali smo se iz Ribnega; bili smo na Milnem. Torej: RIBNO, RIBNEGA, V RIBNEM, in MLINO, Z MLINEGA, NA MLINEM. Obe imeni sta srednjega spola in ju pregibljemo kot pridevnike: lepo, lepega, ob lepem itd. V zvezi s krajem Ribno uporabljamo predloga V: IZ, medtem ko nam za ime Milno služita predloga NA: Z. Privedniki, izpeljani iz teh imen, bi bili: ribenski TALEZ, mlinska godba — prebivalci obeh krajev pa so RIBNJANI in MLINANI.

J. BOHINC

Dvoje Prešernovih grobov

Desetega februarja 1849 dopoldne, ko so zagrebli pesnikovo truplo, je bilo lepo, sončno, toda vetrovno vreme. Pogrebi so se razšli. Na starem kranjskem pokopališču, takoj desno od vzhodnega vhoda, tik ob zidu, je zasamovala sveža gomila. Nanjo so po nekaj mesecih zasadili preprost črn lesen križ.

Ze 14. februarja 1849 so priobčile »Novice« Bleiweisov članek »Zalostno oznanilo in prijazo povabilo«, v katerem poročajo o smrti in pogrebu Franceta Prešerna, da je pesnika pospremirlo »veliko prijateljev na pokopališču, kjer sedaj počiva, ki nam je tako slaske pesmi pel in kteriga življenje je vendar tako grenjko bilo!«

Prijazo povabilo pa konča takole: »Prijodno soboto, 17. dan tega mesca ob 10. dopoldne, bojo po rajicim bilje v Krajnji, h katerim prav lepo povabimo vse njegove prijatelje in spoštovance. Pridite obilno! — Po biljah se bo posvetovalo: Kakovin spominek naj bi se rajicim naredil in kam naj bi se postavil? — Slavni mož zasluži svoje slave vredni spominek: torej je ta treba, da se ta reč dobro prevdari, in da se več prijateljev snide, ki se bojo posvetovali: Kako bi se dalo to nar boljši storiti.«

Odziv na to res prijazo povabilo pa je bil minimalen; iz Ljubljane je prišel le sklicatelj doktor Janez Bleiweis, z Jesenic gradbeni asistent Franc Potočnik (to je tisti kropski rojak, ki se je na vse kriplje trudil, da bi Matevž Langus vsaj mrtvega pesnika portretiral — a žal ni uspel, ker je bil prav tačas slikar nekam »slabo razpoložen in bolan«) drugi pa so bili domačini, Kranjčani.

Bleiweis ni obupal spricho neuspaha, pač pa je osnoval v Ljubljani pri Slovenskem društvu nekaj spomeniški odbor,

ki naj v bodoče poskrbi za pesnikov grob in nagrobnik.

Odbor je z živo agitacijo pričel zbirati prispevke, darovalce pa objavljati v časopisju. Stvar je bila torej v teku, toda spricho mnogih takratnih nabalnih akcij (n. pr. za Jelačičovo vojsko proti Madžarom, za pogorelce, za poplavljenice i. pd.) ter šibke narodne in kulturne zavesti akcija le ni tako napredovala in šele do začetka leta 1852 se je nabralo toliko sredstev, da se je moglo začeti s konkretnimi pripravljalnimi deli za nagrobni »spominek«.

Povedati je sedaj tudi treba, da je bil v tistih časih denar bolj redka stvar. Prispevki za nagrobnik niso kar tako deževali. Le redki Prešernovi prijatelji so se tudi po pesnikovi smrti izkazali za zveste. Malo je bilo takih prispevkov, ki bi presegli goldinar ali dva. V Kranju je dal za nagrobnik največ Konrad Pleiweis, in sicer deset goldinarjev, drugi, med njimi tudi Florian, pa le en sam goldinar. Izkazal se je tudi nemški častilec Prešernove umetnosti pesnik Anastazij Grün — Anton grof Auersperg, ki je dal kar dvajset goldinarjev. Na koncu seznama zasledimo dva darovalca: »eno ubogo vdovo«, ki je prispevala 30 krajcarjev, in »neimenovanega ljudomilega berača«, ki je dal 30 krajcarjev. Med tema dvema vpisoma je zabeležen tudi prispevek »Gosp. Antona Pokorna, fajmoštra iz Senožeč, ki je iztisnil iz svoje mošnje komaj 20 krajcarjev.«

Pot do primernega nagrobnika velikega pesniku torej ni bila prav lahkotna. Dosti se, apelov na javnost, potov z nabalnimi polami in drugih skrbi je bilo potrebnih.

Zato ni imel prav Jernej Levičnik, ki je v »Carinthiji« in potem še v »Laibacher Zeitung« dne 15. marca 1851 prenapeljivo ironiziral začasni, res skromen križ, češ da je »velikega pesnika vreden čudoviti spominek«. In tudi žalopojke Jospine Turnogradske, ki je obiskala Prešernov grob dne 8. avgusta 1851, so bile preuranjene.

Dostojna počastitev umrlega pesnika je bila v teku, le zamudno zbiranje sredstev je vso stvar zavleklo. Agilni Bleiweis pa tudi v tem času ni miroval. Obrnil se je na svojega dunajskega prijatelja dr. Matijo Dolenca s prošnjo, da bi mu ta oskrbel načrt za pesnikov nagrobnik.

In res! Dr. Dolenc je dne 20. avgusta

»Prstan.«

»Koliko je veljal?«

»Sestnajst tisoč mark v Düsseldorfu.«

Zaslješevanje je bilo naglo, izpovedi se ni mogla ubraniti, bela krinka, skoraj dobrodušno rezanje, Kramer ali zaslješevalna naprava. Prav tako se ni mogla braniti, ko jo je pograbil in obrnil, predirljivo zvonjenje, tokrat prav kratko, zatem je spet stala v prodajalni, izza zavese je spet prišel mali, dobro oblečen možki, temna obleka s plčkastim vzorcem, ohlapno napran kos bele svile v prsnem žepu. Zdelo se ji je, da sanja.

Hudo presenečen je dvignil obrvi in strmel v Franzisko, ki je obstala pri vratih, toda Kramer mu ni dal časa, ker je že stal pri prodajni mizi.

»Dami ste pravkar odkupili prstan?« je vprašal. Dragotinar je prikimal, še vedno močno presenečen, vendar malce nezanesljivo, v ošabnih, usuplih očeh je bilo že videti sled strahu.

»Prstan je stal stopedeset tisoč lir,« je rekel Kramar v trdi brezhibni italijanščini. »Zanj ste plačali osemnajst tisočakov.« Zaslješevalna naprava je ugotavljala.

»Gospa lahko spet vzame prstan, če želi,« je dejal dragotinar. Odpri je predal, kjer je bila šatulja s prstanom.

»Gospa ne želi prstan, hoče pa, da ga dostojno plačate,« je naglo in odločno dejal Kramer.

»Prodali ste nakit,« je rekel. »Koliko ste dobili?«

»Osemnajsttisoč,« je rekla Franziska.

»In kaj ste imeli?«

1851 odgovoril, da se je posvetoval z raznimi dunajskimi »lepostavbeniki« (arhitekti). Eden od teh mu je napravil načrt. In tega pošilja Dolenc v Ljubljano s spremnimi besedami:

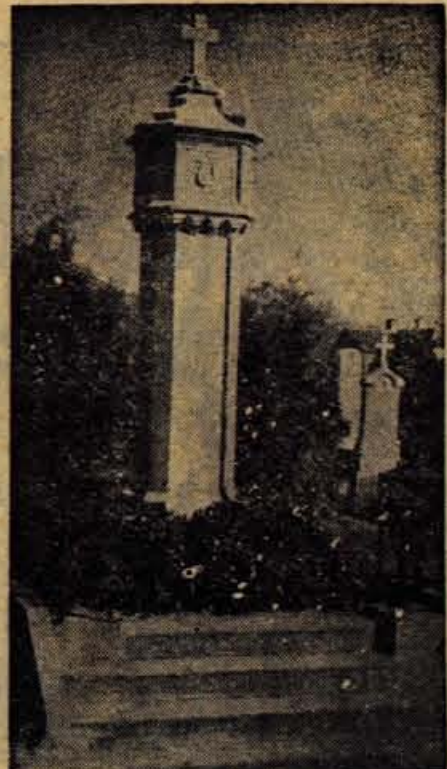
»Stebr bi bilo naj boljši iz granita izdelati, kjer bi se to na sebi naumrjočnost pesnika razodevalo.«

»Zvezda, ki je v nadglavku stebra viditi, je simbol večnosti.«

Odbor se je z osnutkom strinjal in ga je takoj dal v realizacijo kamnoseku Ignacu Tomamu za pogojeno vsoto 384 goldinarjev.

Sprva spomeniški odbor ni računal na tak osnutek, bolj je mislil na ploščo ob pokopališkem zidu, pač tam, kjer je še vedno počivalo pesnikovo truplo.

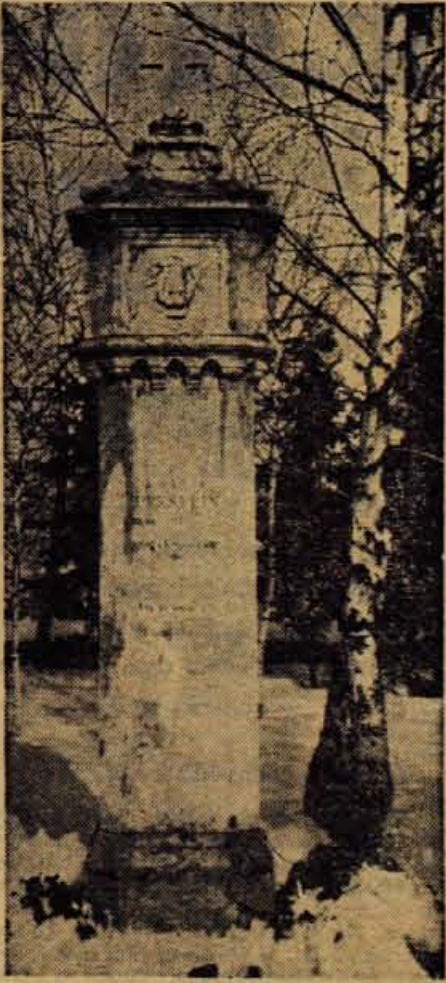
Sedaj izbrani in že v delo dani nagrobnik pa je terjal osrednje mesto na pokopališču, torej ne ob zidu. Odboru ni kazalo drugega, kot da zaprosi kranjski župni urad, naj določi nov, lepši in bolj ugleden prostor za dokončni Prešernov grob. Prošnji je župni urad takoj ugodil,

Poznejša ureditev

predlog, da bi se ob grobu posadila lipa ali vrba žalujka. No, danes rasto tam okoli prav lepe breze! Moti nas le misel, da hodimo po pesnikovem grobu; pot se nam zdi sedaj preširoka, morda bi se grobu lahko ognili v loku? Tako bi dobili polkrožno gredo, kjer naj bi pesniku vedno cvetele rože, če je že bilo trnje njegov delež za časa življenja! Prostor, kjer se je umrl pesnik najprej odpočil, kjer je zemlja posrkala iz njega življenske sokove, bi morali tudi urediti v trajno oskrbovano cvetlično gredo.

CRATOMIR ZOREC

Sedanja ureditev

Naš roman

A. A. BEG

Osemnajst tisoč. To je blaznost, toda osemnajst tisočakov je nekaj več kot vozovnica do Münchena, Frankfurtu ali Zürichu ali kamorkoli, vozovnica in v žepu ni ostane še dvesto mark, kar bi ne zadoščalo več za brezhibno majhno operacijo, zato pa za rešitev, za beg iz Benetk, beg pred Kramerjem. In zdaj se ne morem več umakniti, pregloboko sem zabredla v trgovino, se ponižala in če se človek poniža, ni več umika.

Ničesar ni rekla, le skoraj neopazno je prikimala in takoj je razumel, napravil sem kupčijo, lep začetek tedna, čudovita priložnost, kot bi odrezal je prenehal tarnati in se takoj spre, menil v dostojanstvenega dragotinarja, emega najboljših dragotinarjev v Benetkah, znova odprl predal, odklenil šatuljo, ji izročil vsoto v velikih bankovcih, desetisočaku, pettisočaku in treh tisočakah, spravil prstan v manjšo šatuljo in gledal za njo, ko se je obrnila in odšla skozi vrata. Rdečelaska, prinesla je srečo. Zvonjenje zvoncev pri vratih. Cemu vendar ne zapre nagleje vrat. Tišina v prodajalni, majhna zadovoljna tišina po sklenjeni kupčiji.

Samo za trenutek je obstala med vrati, tako da je predirljivo zvonilo, kajti Kramerjev pogled je izbrisal iz zavesti celo pretres zvonca, šele zatem je hlavno zaprla vrata. Stal je na vogalu hiše, kjer je bila prodajalna, z mlahavim plaščem nedoločljive barve se je naslanjal na steno, mimoidoči so večkrat prikriili njegovo postavo, toda Franziska je videla skoraj dobrodušno rezanje v beli krinki obraza, vsevedno smehljanje, ko jo je opazoval, nepremično naslonjen na steno, sekundo, dve, ko je ostala odrevenega, dokler se ni zganil in pristopil s capljajočimi koraki.

»Prodali ste nakit,« je rekel. »Koliko ste dobili?«

»Osemnajsttisoč,« je rekla Franziska.

»In kaj ste imeli?«

Nil in palme

ha, dolge egipčanske srajce, da jima pri delu ne bi bil v napoto. Njuni počevalni silhueti spominjata na prizore s tebanskih fresk. Prav tako, kot njihovi predniki, mornarji samotnih ladij, tudi oni vodijo, kakor najbolje morejo naš »Seti I.«, »najboljšo feluko na Nilu,« preko teh tokov, ki so s svojim šumom karali že Herodota pred 2400 leti. In dvomim, da bi se žaljivke Grkov mogle primerjati z žaljivkami Egipčanov!

Potem se zopet vse pomiri: veter, reka, posadka. Medtem ko se mi kopljemo v prvih žarkih jutranje zarje na prelivajočih se vodah, se Adbu Gomol in Ahmed molče s čelom dotikata tal. Tako kleče opravljata svojo prvo molitev. Njuni glavi sta obrnjeni proti Mekki.

V dušeče vroči tišini, ki se še povečava s vstajanjem dneva, se zasliši z obale osamljena pesem. Skripanje lesenega kolesa, otroški glas, ptičji krik. To je noria, stroj, ki črpa vodo iz Nila, star kot je star Egipt sam in ki že tisočletja blaži felahovo bedo. Ze 5000 let je, kar se je Menes, sin Skorpionu, prvega faraona prve dinastije, povzpел na prestol in se proglasil za »kralja severnih in južnih dežel,« v dobi, ko je bila Grčija še kamenje, Rim močvirje in Galija gozdovi, že takrat se je noria vrtela.

Sfinga s papirusno brado

Nenavaden, toda povsem enostaven stroj je zahteval silno nadarjenost moža, ki ga je izumil. Veliko leseno kolo, na katerem je obešenih dvajset lončenih vrčev, se vrti nad reko. Posode pri dviganju polni, pri spuščanju pa jih prazni v bazene ali namakalne naprave. Poganja ga manjše leseno kolo. Otroci v dolgi srajci, sedeč na ojesu, poganja s trnovo vejo vola in si z rezkim glasom poje neko monotono arabsko pesem, da bi opogumil žival in pregнал svoj dolgčas. Spremlja ga nenavaden ptič, neke vrste žičnati škranec, ki ga lahko vidimo samo še na freskah v »Dolini kraljev.« Od zore do mraka si sledijo škripanje kolesa, pesem otroka, ptičji krik in

se je posluževati z namakalnimi napravami in zgraditi škarpe za obdržanje njegovega blata.

Nil, kot stara slinga z brado iz papirusa, postavlja felahu tisoč vprašanj, ki človeku še nikdar niso bila postavljena. Nanje je treba odgovoriti, če se hoče živeti. Felah odgovarja nanje. Leta 4241 pred našo ero je odkril astronomijo, koledar, matematiko, malo pozneje pisavo, geometrijo, arhitekturo, industrijo, poljedelstvo, umetnost. Ze pod Sesostrisonom je bila vsa dežela razdeljena na manjše četverkotnike. Ta četverkotniček je postal hieroglif in pomeni provinca. Vsaka provinca je odgovarjala enemu delu Nila. Imela je svojega administratorja in rečnega inženirja. Za vodenje tega 2500 km velikega predela, ki se razprostira od današnje sudanske meje do Delte, ki se imenuje Egipt, je bila potrebna močna država. Ustvarili so jo Keops in Mikerinos. S piramidami v mislih. Faraon, ki je bil bog, je bil v njej na vrhu, temelj pa je tvorilo ljudstvo. Med njimi je bil greben piramide, svečeniki in uradniki. Vsak v svoji provincii. S svojim nilometrom.

Praktičen, nekoliko nagnjen k filozofskim razmišljanjem, je Egipčan razrešil najstarejši metafizični problem, ki muči človeka že od nastanka sveta — problem »od zgoraj.« Faraon je bog. Torej zato je tudi nesmrten. Samo on se lahko kot poznavalec velike skrivnosti umakne skupnim zakonom. Piramida ni njegov grob. To je njegov dom v onstranstvu. V svojem sarkofagu leži mumificiran, maziljen, neuničljiv in mirno nadaljuje svoje življenje na onem svetu.

To pogansko ljudstvo, ki so si ga dolgo predstavljali kot trop sužnjev, ki gradi piramide, je v resnici bilo ljudstvo mislecev. Nedavna odkritja na področju El Amana, kjer je živel Amenofis IV — Akhenaton, srečni Nofretetin soprog, ki je bila najlepša egipčanska kraljica razen Kleopatre, so dokazala, da je ljudstvo gradilo piramide z neko versko navdušenostjo, kot naše katedrale.

Izpoved je v hieroglifih

Ob treh zjutraj. Nad Nilom sije veliki mesec.

Adbu še ni zasidral naše feluke, ko smo mi že bili v vodi, brozgali po blatu in se do kolen potapljali v pesek te razsežne obale, ki je predverje templjev v Abu Simbelu. In tale pred nami je sin samega Sonca:

Ramzes II. Veliki. Visok 20 m in izklesan v navpično skalo, nas je sprejel, sedeč na prestolu, z rokami v naročju, prav takšen kot je želel biti v večnosti »edinstven in neštet Amon« (drugo ime za sončnega boga Ra), bedoč na pragu Egipta. To je najvišja in najresničnejša podoba, kar jih je Egipt dal o sebi in o svojem geniju. Ramzes II. ni zavojevalec. To je človek z Nila. Zemeljski človek. Poljedelec. Egipčan ni vojščak. Če pa že to postane, kakor Tutmoris I., ki je razširil meje Egipta do Evfrata ali kakor Tutmoris III., ki je iz Palestine in Sirije napravil egipčanske province, mora to storiti, da odvrne roparje s svojega polja.

V noči, kakršna je danes, v tako čistem luninemu soju, da lahko razvozljamo hierogliffe, gremo v Karnak poslušat Tutmosisa II. Veličastnega, ki mimo dočemu pripoveduje, kako se je po dvajsetih letih suženjstva vrnil, potem ko je ubil ženo in njenega ljubimca, in kako ga je vse to izmodrilo. Njegova izpoved je tukaj, v lepih hieroglifih, vklesanih v obzarjen kamen Amonovega templja, »katerega ogromni stebri podpirajo nebo.« Navaden roman neke mumije. Z devetimi leti se je Tutmoris III. poročil s svojo teto Hatšesput, dvajset let starejšo od njega. Da bi zagotovili težko dediščino Tutmosisa II., so svečeniki podprli to poroko, ker sta ti dve bitji imeli v svojih žilah »sončno Amonovo kri,« ki je edina dovoljevala faraonom in njihovim soprogam vladati. Torej od tod toliko krvoskrunstva! Toda naslednjih 22 let ni bil Tutmosis III. faraon, ki je vladal Egiptu, ampak Hatšesput I., »sin sonca.« Sin, ne hčerka. Ona nosi moško oblačilo in umetno brado, kar je pomenilo moškost in faraonovo moč. Ni hotela biti kraljica, ampak kralj. In celó kralj nad kralji. In ona je to. Očarljiva faraonka. O njej pravijo, da je še kot mlada deklica rešila iz Nila neko dete, ki se je utapljaló. Imenovala ga je Mojzes.

Je to samo legenda?

Priredila: TONCI JALEN

Enolična pesem

Skozi divje in mračne pragozdove ob Nilu, skozi njegove strupene soteske, skozi Ugando, Etiopijo in Sudan nas je pripeljala pot do Egipta. Med piramidami in sfingami slišimo glas norie in monotono pesem egiptovske zemlje. Vseposod sama divjina prvobitnosti, s katero se vztrajno bori marljiv felah. Tudi v tem je kljub vsemu neizmerno veliko poezije...

Silhuete s tebanskih fresk

Nenadoma se prebudimo. Sprva še ležimo na romanskih preprogah, ki so razgrnjene po palubi, trenutek nato pa nas močno zibanje ladje že odrta od naših ležišč in nas skoraj vrže na drugi konec krova. Kaj se dogaja? Nič. Sunek vetra. Pri krmilu čepi mornarček Gamal, fant dvanajstih let, ki nam s svojim porogljivim smehom zopet vljuje poguma. Ahmed in Adbu pa z vsemi svojimi močmi pritiskata na bambusni gredi. Med zobmi stiskata spodnji del zalabeite-

felahovo težaško delo, ki sedi na svoji feluki in ribari ali pa presaja mlade poganjke na rižišču.

Vadi Halfa, zadnje mesto v Sudanu, preden nas pot pripelje v Egipt, obenem pa prvo mesto z 2000 hišami, ki ga bo prihodnjega 1. oktobra požrla voda, ko bodo odprli zapornice novega Asuanskega jezusa.

Hieroglifi na stebri, obkroženi od sonca in peska, ustavijo popotnika. »Če si črnc, se tukaj ustavi. Tu ni Nil več za tebe!« pravijo.

Tukaj se pričinja Egipt.

Pričenja se s pesmijo norie. Voda je ustavila nomada. Rižišče je iz njega ustvarilo kmeta. Usnjeni šotor ze postal hišica. Piramidasta hišica. Niti živ niti mrtev ne bo felah zapustil svoje črne zemlje, svoje riževe, bombažne, žitne zemlje, ki mu daje tudi do tri žetve letno.

Egipt, dar Nila? Da. Še bolj pa je to dar Egipčana samega, »najbolj inteligentnega med ljudmi,« kot je dejal Herodot. »Njemu dolgujemo polovico znanosti, umetnosti in celo naših bogov.«

Ta svoj genij, svojo nadarjenost pa Egipčan dolguje svoji reki. Nil, tega boga in obenem demona, je bilo treba ukrotiti, ga udomačiti, ograditi z napisi, razmišljati o naraščanju vode, regulirati plimo z jezovi, se z njo boriti z nasini.

Ljubim, ljubiš, ljubi...

Fovejte mi tri (igrane) filme, v katerih ni čisto nič ljubezni! ... No, ne trudite se preveč. Čim dlje boste premišljevali, tem bolj vam bo jasno, da je glagol, ki ga filmski igralci največkrat in ga filmski producenti najraje spregajo, prav: »ljubiti«. Samo nekaj naslovov iz zadnjega časa: Njena edina ljubezen, Jupitrova ljubica, Ljubiva se, Ljubezen pri dvajsetih, Pregarjana

Ljubezen, Aprilska ljubezen, Ali ljubite Brahmsa, Satan mami z ljubeznijo ...

Kamor se ozreš po filmskem svetu, povsod sama ljubezen (seveda samo na platnu, ne tudi med filmskimi ljudmi — ti so pač kulturniki!). Ljubezen na prvi pogled in ljubezen brez ljubezni, ljubezen do sosedove hčere in ljubezen do mačk, ljubezen brez denarja in ljubezen zaradi

denarja, ljubezen na plaži in ljubezen med Eskimi, ljubezen po pošti in ljubezen v postelji, ljubezen do rož in ljubezen med moškimi, ljubezen ...

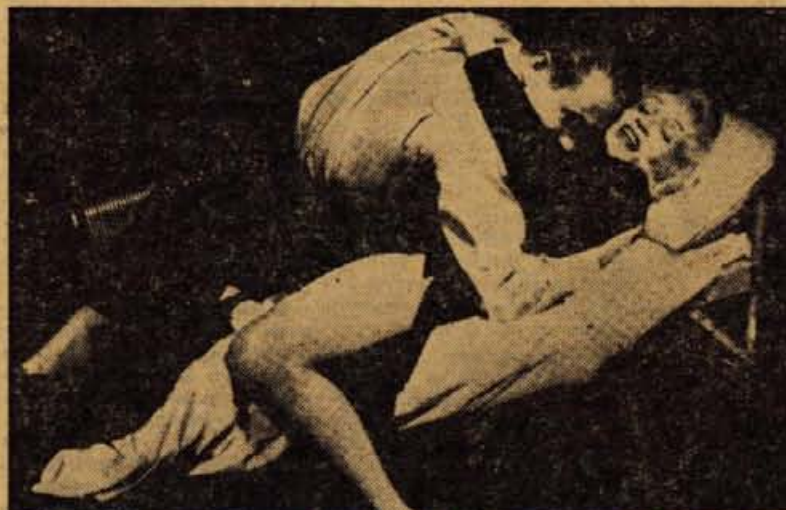
Ce bi bilo v življenju toliko ljubezni, kot je je v filmu, ne bi bilo napak! Morda pa prav zato tako radi hodimo v kino?

PRVI SPREHODI, DOLGI SANJAJOCI POGLEDI, TIHE NEZNE BESEDE: našla sta se fant in dekle in odkrila sladki srh ljubezni, ki ga rodi prvi rahli dotik (Sophia Loren in Tab Hunter v »Takšni vrsti ženske«)

LJUBEZEN, KI SE JE RODILA PREPOZNO — OBSOJENA NA BEZNA SREČANJA IN PRIJATELJSTVO: okovi zakonov, ki smo si jih sami naredili, postanejo včasih težki (Kim Novak in Kirk Douglas v »Prepovedanih strasteh«)

KRČEVITI OČJEM ROK, V KATERIH DIVJE UTRIPLJE STRAST: zrela ženska in zrel moški; ljubezen je odkrila telo in telo je odkrilo ljubezen (Marlene Dietrich in Tyrone Power v »Občutljivi priča«)

VEČNI PEKEL PREGANJANJA ZA TISTE, KI LJUBIJO NAPAK: nesreča ženske, ki ljubi žensko, in moškega, ki ljubi drugega moščka (Françoise Prevost in Marie Laforêt v »Dekletu z zlatimi očmi«)

MEHKA OPOJNOST IN DOLGA, PREDANE NEZNOSTI, POLNA UTRUJENOST: izpolnila se je čista in lepa ljubezen (toda tu bo smrt zamenjala smrt — Audrey Hepburn sloni ob smrtni postelji Mela Ferreria v »Vojni in miru«)

KAKO CUDNE OVIRE MORAJO NEKATERI PREMAGATI: ljubezen je lahko tudi komična in zabavna — toda ponavadi bolj za druge kot za Njega in za Njo (Marilyn Monroe in Tony Curtis v filmu »Nekateri so za vroč«)

Neznano o znanem

April bo kmalu tu in z njim tudi deževje. Konfekcija že misli tudi na slabe dni in med plašči si lahko izberemo tudi prav prikupne, kot sta ta dva na sliki

● **Striženje krepi las.** To ni res, ker dolžina las ne vpliva ne na gostoto ne na debelino. Res pa je, da kratke lase lažje negujemo, ščetkamo in lasišče masiramo z lotionom ali oljem in le to krepi lase in koristi lasišču.

● **Bliskvit in pecivo ne redita.** To je res le, če sta pripravljena brez maščobe in soli — torej dietično! Sicer pa je njuna hranilna vrednost povsem enaka vrednosti močnatih jedi in testenin.

● **Smetana je težko prebavljiva.** Nasprotno! Dietiki so mnenja, da je smetana izredno lahko prebavljiva, podobno kot surovo maslo in olje ter jo lahko brez skrbi ponudimo tudi bolniku.

● **Utrujene noge je treba umiti v topli vodi.** Veliko bolj si jih boste odpočili, če jih okopate v mlačni vodi, ki ste ji dodali pest soli, jih nato splaknete z mrzlo vodo in obišane otrete z mentolnim alkoholom.

● **Kajenje škoduje zobem.** Nikotin res draži dlesni, zobje porumene, nikakor pa ne poškoduje zobne sklenine.

● **Preprečevanje znojenja je škodljivo.** Osnovna naloga znojenja je uravnavanje telesne temperature. Naravno reguliranje temperature pa bi se ustavilo, če se človek ne bi mogel znojiti na večjih površinah telesa. Pod pazduho pa se izloči tako malo znoja, da ni škodljivo, če to preprečimo celo za dalj časa.

● **Planinski zrak je zdrav, ker ima veliko kisika.** Nasprotno, čim višja je nadmorska višina, manj je kisika v zraku. Kljub temu pa se zdravstveno stanje lahko popravi, ker se organizem prilagaja okolju, s tem pa se množijo rdeča krvna telesa, izboljša se kri, kar seveda pomeni izboljšanje zdravja.

● **Ce se želite zrediti, ne smete telovaditi.** Ako so telesne vaje pravilne in jih izvajate počasi z enakomernim in globokim dihanjem in če

pazite, da jih ne izvajate na račun počitka, so celo koristne, ker lahko pridobite na teži. Tiste pa, ki žele na težji izgubiti, naj telovadijo v hitrem ritmu. Uspeh bo še vidnejši, če bodo oblečene v volneno obleko, ki pokrije celo telo.

● **Nosečnica mora jesti za dva.** To povsem drži, toda le takrat, če pri tem ne mislimo na dvojni obrok hrane. Pretirana prehrana po količini ne koristi niti otroku ne materi. Paziti je treba le na kakovost hrane, pri čemer so najvažnejši vitamini.

● **Sušo kožo moramo negovati z mastno kremo.** To je čisto res, dokler je količina kreme zmerna. Vsako pretiravanje pa privede do atrofije žlez, ki skrbijo za proizvodno mastno kožo. Za suho kožo so priporočljivejši razni lotioni, ki oživljajo kožno tkivo in pospešujejo delovanje žlez.

● **Sadje smemo jesti v omejenih količinah, ker ne redi.** To ni vedno res. Sadje, ki vsebuje veliko vode, redi ljudi, ki težko izločajo tekočino. Nekatere vrste sadja vsebujejo precej sladkorja (banane, kostanj, grozdje, slive) in maščob (orehi, mandeljni). Tako precej prispevajo k debelosti in se jih je treba odrekati ali pa jih jesti zmerno.

● **Mazanje vek z mastno kremo preprečuje gube.** Nasprotno! Ker je koža na tem delu obraza zelo občutljiva, sloj maščobe pripomore k nabiranju vode v kožnem tkivu, zaradi česar popustijo mišice okrog oči in naredijo se gube.

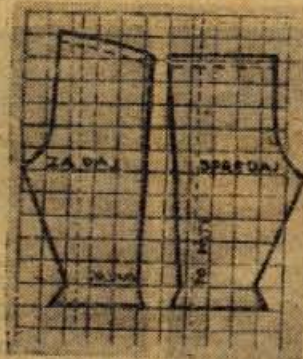
● **Okno v sobi naj bo odprto poleti in pozimi.** Ne dvomno pustimo poleti okno v spalnici širom odprto vso noč, če pa puščamo okno odprto tudi pozimi, silimo organizem v boj za potrebno temperaturo, kar pa je brezpomembno trošenje energije. Dovolj je, če pozimi sobo čez dan dobro prezračimo.

Nekaj jedi za otroka

JUHA IZ TELEČJIH KOSTI: kosti operemo, potolčemo, zalijemo s hladno vodo, pridamo listič peteršilja in zelene, jo pri rahlem ognju kuhamo dve uri, da zelo povre. Juho precedimo, osolimo, zakuhamo z žličko zdroba ali pa pridamo četrt do pol rumenjaka in dajemo otroku z žličko.

ZMEČKAN KROMPIR: kuber krompir zmečkamo, pretlačimo, zabelimo s smetano ali s koščkom presnega masla, pokapamo s svežim peteršiljevim sokom, osolimo in dajemo otroku z žličko.

S krompirjevim jedili ne bitimo preveč, ta so za otrokova prebavila nekoliko težka. Pretlačen krompir bo lažje prebavljivo, če ga bomo pomešali z že pripravljeno špinatno ali s paradajznikom, lahko mu dodamo tudi pretlačeno ali nastrgano surovo sadje.

tekažo niti, sicer vam hlačke ne bodo imele zaželeno oblike. Na našem kroju je smer niti označena črtno. Vsak kvadrant na sliki je 4 cm v naravi.

Sešijte sami

Pri šivanju najprej sešijete bočne strani, nato po šivih v sredini spredaj in zadaj te naposled po šivih v razkoraki. Najbolje je delati francoski-dvojni rob (vsak rob sešijete najprej na lice, nato obrnet poravnate rob in še enkrat sešijete).

Zgornji del blačk pošijete počevno odrezanim trakovi blaga, širokim 2,5 cm, da lahko vtaknete elastiko. Če želite hlačke z naramnicami, upora boste elastiko samo na zadnjem delu, spredaj pa pritrđite naramnice.

Spodnji rob blačnic preprosto podvijate in prišijete s šivalnim strojem.

Važno pri krojenju je, da pri rezanju pazite, kako po-

Po priloženem kroju lahko brez težav sami sešijete dolge blačke ali pižamico za dvehletnega otroka. Za take blačke potrebujete meter blaga.

Kroj je sestavljen iz dveh delov: prednjega in zadnjega dela blačnice, zato moramo vsak del kroja izrezati dvakrat. Treba je dodati nekaj blaga še za robove in šive.

Likanje

Po pranju moramo perilo in obleko zlikati (seveda za perlon in nylon tkanine to ne drži!) Z likanjem posušimo vlago, ki je še ostala v perilu. Zlikanca perila ne vlagajmo takoj v omaro, pustimo ga nekaj časa še na mizi, da se presuši na zraku.

Lahko smo že ugotovili, da se srajce in bluze dalj časa ne umažejo, če jih lepo zlikamo. Pri slabo zlikanem perilu se nitke ne zraynajo in ne zgladijo dovolj, prav tako se tanke resice ne vežejo. Tako je površina tkanine bolj hrpava, lažje se je primeta prah in umazanija. Z likanjem perilo tudi razkužimo, ker ga tako segrejemo, da uničimo vse bolezenske klice. To je še posebno važno za pisano perilo, ki ga ne kuhamo, ali pa za perilo bolnikov in otrok.

Vsako ve, da z likanjem olepšamo tudi zunanji videz posameznih kosov osebne, posteljnega in namiznega perila.

Če je likalnik prevroč, se tkanina lahko osmadi. Vse tkanine niso za vročino enako občutljive. Nekatere lahko zlikamo z zelo vročim likalnikom, drugim tkaninam zadostuje nizka tem-

peratura. Ugotovili so, da je manj občutljiva bombaževina, nato pravo laneno platno in prava svila, slede umetne svile, volna z mešaniciami, najbolj občutljive tkanine pa so nylon, perlon.

Tkanina se pri likanju poškoduje, še preden so znaki vidni. Ko se pojavijo rumenkasti in rjavkasti madeži, je tkanina že zelo poškodovana. Če tkanina postaja pod likalnikom nekako trda, je to znak, da je likalnik prevroč. Če se to pri likanju ponavlja, postanejo nitke krhke in tkanina se začne trgati.

Nekatere umetne svile se pod likalnikom kar stalé. To so največkrat acetatne svile. Prav tako se pod vročim likalnikom stopita nylon in perlon.

Volnene tkanine likamo vedno s krpo. Krpo zmocimo, ožmemo; nastajajoča para pomaga, da se nitke hitreje in v raje zraynajo.

Če se hlače ali krila svetijo, je priporočljivo, da ta mesta prelikamo s krpo, namočeno v oksidni vodi ali v mešanici vode in salmiaka.

Precej preglaVIC nam delajo pri likanju rokavi. »Kobilica« nam delo precej olajša. Važno je, da je dobro oblagazjena, in sicer s svetlim materialom, ki pri likanju vlažnega perila ne pušča barve. Kravato likamo tako, da izrežemo lepenco v obliki kravate in jo potisnemo v kravato. Občutljivejše tkanine likamo brez krp.

Likalnik se ne bo prijemal poškrbljenega perila, če bomo razredčenemu škrobu dodali nekaj kapljic parafina.

Kako odstranimo rjo na likalniku. Likalnik namažemo z oljem in s stolčeno soljo. Čez nekaj časa ga dobro obrišemo. Očistimo ga tudi s cigaretnim pepelom ali z bencinom. Da likalnik ne rjavi, ga hranimo v suhem prostoru.

Preden likamo hlače, jih moramo skrbno očistiti. Najprej jih izprašimo in nato skrtacimo z mehko krtačo. Ne pozabimo obrniti in očistiti žepov.

Pripravimo si mlačno vodo in ji prilijemo nekoliko salmiaka. S to mešanico odstranimo madeže. Mehko krpo pomočimo v raztopino in zdrgnemo z njo madeže. Umazano mesto podložimo z večkrat preganjeno čisto krpo, da se nanjo odteka odmočena umazanija in mokrta. Najprej zlikamo kolena hlač in zadnji del. Na blago polagajmo močno ožeto krpo. Paziti moramo, da ostane guba na istem mestu in da ne zalikamo nove gube. Zato si pri bolj umazanih in ponošenih hlačah, ki jih moramo pred likanjem temeljito očistiti, zaznamujemo prvotno gubo z nitko. Zlikane hlače obesimo na obešalnik in jih ne smemo obleči prej, dokler niso novsem suhe.

RADIJSKI SPORED

VELJA OD 28. MARCA DO 3. APRILA

Poročila poslušajte vsak dan ob 5.15, 6., 7., 8., 10., 12., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30. Ob nedeljah pa ob 6.05, 7., 9., 12., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30

SOBOTA — 28. marca

8.05 Vedre melodije za konec tedna — 8.55 Radijska šola za nižjo stopnjo — 9.25 Z mladimi pevci po svetu — 9.45 Latinsko ameriški ritmi — 10.15 Nekaj domačih viž v instrumentalni izvedbi — 10.35 Poje komorni zbor univerze iz Valparaiza v Čilu — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Od Karpatov do Urala — 13.30 Glasbeni sejem — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — I. 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Dva zbora iz Tržaške pokrajine — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Recitali znamenitih pevcev — 18.45 Novo v znanosti — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Z obiska na Jesenicah — 21.35 Sobotni ples — 22.10 Oddaja za naše izseljence — 23.05 Za prijeten konec tedna

NEDELJA — 29. marca

6.00 Dobro jutro — 6.30 Napotki za turiste — 7.40 Pogovor s poslušalci — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.38 Iz albuma skladb za otroke — 9.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — I. — 10.00 Se pomnite, tovariši — 10.30 Letni časi — 11.17 Melodije na kitari — 11.30 Nedeljska reportaža — 11.50 Deset minut za godali — 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — II. — 13.30 Za našo vas — 13.50 Koncert pri vas doma — 14.10 Radi bi vas zabavali — 15.05 Iz solistične in koncertne literature — 16.00 Humoreska tega tedna — 16.20 Nekaj domačih za nedeljsko popoldne — 16.45 V ritmu koračnice — 17.05 Hammond orgle — 17.15 Radijska igra — 18.00 Glasba iz znamenitih oper — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Izberite svojo popevko — 21.00 Velika prijateljstva — 22.10 Plesna glasba — 23.05 Sodobna jugoslovanska komorna glasba

PONEDELJEK — 30. marca

8.05 Mali koncert Akademskoga okteta — 8.25 Trije veliki zabavni orkestri — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.25 Pojeta tenorist Anton Dermota in Nada Sevršek — 10.15 Iz Istre v Bosno — 10.35 Naš podlistek — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Sovjetske, poljske in češkoslovaške popevke — 13.30 Glasbeni sejem — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15

CETRTEK — 2. aprila

8.05 Z opernih in koncertnih odrov — 8.55 Radijska šola za višjo stopnjo — 9.25 Srečanje v studiu 14 — 10.15 Pihalna godba Welsh Guards — 10.30 Pet minut za novo pesmico — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Za prijetno razvedrilo — 13.30 Glasbeni sejem — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.40 Literarni sprehod — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Igra ansambel France Gerri — 17.15 Turistična oddaja — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Češkoslovaška, poljska in bolgarska zabavna glasba — 18.45 Kulturna kronika — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Cetrtek večer domačih pesmi in napevov — 20.45 Lahka glasba — 21.00 Izročilo XX. stoletja — 21.40 Suita za dve violini — 22.10 Glasbena medigra — 22.15 Skupni program JRT — 23.05 Od popevke do popevke

PETEK — 3. aprila

8.05 Operetna glasba — 8.30 Pisan spored slovenskih narodnih pesmi — 8.55 Pionirski tednik — 9.25 Popularne strani iz francoske orkestralne glasbe — 10.15 Odlomki iz opere »Soročinski sejem« — 10.35 Novost na knjižni polici — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Domači napevi za prijetno opoldne — 13.30 Koncertni drobciž — 14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — 14.35 Češkoslovaška zabavna glasba — 15.15 Napotki za turiste — 15.20 Zabavna glasba — 15.45 Jezikovni pogovori — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Iz življenja in dela Antonina Dvořaka — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Vokalni ansambel poje partizanske pesmi — 18.30 Pripoveduje nam — 18.45 Iz naših kolektivov — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Koncertna zabavna glasba — 20.15 Tedenski zunanjepolitični pregled — 20.30 Iz slovenske violinske glasbe — 20.53 Zabaval vas bo orkester Les Baxter — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.10 Plesni zvoki — 23.05 Nočni koncert

K I N O

Kranj »CENTER«

28. marca amer. barv. CS film NAVARONSKA TOPOVA ob 16.45 in 19.30 uri, premiera jap. barv. CS filma LJUDJE S SKRIVNOSTNEGA PLANETA ob 22.15

29. marca slovenski film NA SVOJI ZEMLJI ob 10. uri, amer. barv. CS film NAVARONSKA TOPOVA ob 14.15, 17. in 20. uri

30. marca amer. barv. CS film NAVARONSKA TOPOVA ob 16. in 19. uri

31. marca amer. film GENERAL BUSTERJA KEATONA ob 17. in 19. uri

1. aprila jap. barv. CS film LJUDJE S SKRIVNOSTNEGA PLANETA ob 17. in 19. uri

Kranj »STORŽIČ«

28. marca sovjet. film SAJ NISI SIROTA ob 15.30, amer. VV film MOZ, KI JE UBIL LIBERTA VALANCEA ob 17.30 in 20. uri, premiera ameriškega filma GENERAL BUSTERJA KEATONA ob 22.30

29. marca amer. film GENERAL BUSTERJA KEATONA ob 13. uri, amer. VV film MOZ, KI JE UBIL LIBERTA VALANCEA ob 15. in 20.15, amer. barv. CS film NAVARONSKA TOPOVA ob 17. uri, amer. film GENERAL BUSTERJA KEATONA ob 19.45

31. marca švedski film VOJNI ZLOCINCI ob 16., 18. in 20. uri

1. aprila franc. barv. CS film BABETTE GRE V VOJSKO ob 16. in 18. uri, amer. film GENERAL BUSTERJA KEATONA ob 20. uri

Stražišče »SVOBODA«

28. marca amer. barv. CS film NAVARONSKA TOPOVA ob 20.30

29. marca amer. barv. CS film NAVARONSKA TOPOVA ob 16. uri, amer. VV film MOZ, KI JE UBIL LIBERTA VALANCEA ob 18.45

Cerkije »KRVAVEC«

28. marca amer. barv. CS film NUNA ob 19.30

29. marca amer. barv. CS film NUNA ob 16. in 19. uri

Naklo

29. marca amer. film MASČEVALEC ZORRO ob 16. in 19. uri

Jesenice »RADIO«

28. do 30. marca ital. špan. barv. film ORJAK IZ RHODESA

31. do 1. aprila ital. franc. barv. CS film BAGDADSKI TATIC

2. do 3. aprila švedski film DIVJE JAGODE

Jesenice »PLAVZ«

28. do 29. marca ital. franc. barv. film BAGDADSKI TATIC

30. do 31. marca amer. barv. CS film ORJAK IZ RHODESA

2. do 3. aprila amer. barv. film POLET V PRIHODNOST

Zirovnica

28. marca jugoslovanski film ROJAKI

29. marca ital. špan. barv. CS film LAZNI ZAKON

1. aprila amer. barv. CS film JUNAK IZ RHODESA

Dovje

28. marca ital. špan. barv. CS film LAZNI ZAKON

29. marca jugoslovanski film ROJAKI

2. aprila amer. barv. CS film ORJAK IZ RHODESA

Koroška Bela

28. marca amer. film POLET V PRIHODNOST

29. marca amer. barv. film DVA JEZDECA

30. marca ital. franc. barv. CS film BAGDADSKI TATIC

Kranjska gora

28. marca amer. film DVA JEZDECA

29. marca amer. barv. film POLET V PRIHODNOST

2. aprila ital. franc. barv. CS film BAGDADSKI TATIC

Ljubno

28. marca jugoslovanski film PUSTOLOVEC PRED VRATI ob 19.30

29. marca jugoslovanski film PUSTOLOVEC PRED VRATI ob 16. uri

Duplica

28. marca franc. barv. CS film OBKOLJENE SIRAKUZE ob 19. uri

29. marca franc. barv. CS film OBKOLJENE SIRAKUZE ob 15., 17. in 19. uri

Radošljica

28. marca ital. CS film LJUBEZEN NA MEJI SVETA ob 20. uri

29. marca amer. barv. film DVORNI NOREC ob 18. uri

29. marca ital. barv. CS film LJUBEZEN NA MEJI SVETA ob 18. in 20. uri

29. marca jugoslovanski film V SPOPADU ob 18. uri

29. marca amer. barv. film DVORNI NOREC matineja ob 10. uri dopoldne

31. marca francoski film POLNOCNI SESTANEK ob 20. uri

1. aprila francoski film POLNOCNI SESTANEK ob 18. in 20. uri

2. aprila ital. barv. CS film AVANTURE ZIMSKIH PRAZNIKOV ob 20. uri

3. aprila sov. barv. CS film OGNJENA LETA ob 20. uri

gledališče

PRESERNOVO GLEDALIŠČE V KRANJU

SOBOTA — 28. marca

Predstava MINUTO PRED DVANAJSTO — ODPADE

NEDELJA — 29. marca

Ob 10. uri URA PRAVLJIC — 20. program, popoldanska predstava SOBOTA GREHA — ODPADE zaradi bolezni

Težave s preventivo

Ko je trubadur Vasilij Tamburica odpel popevko leta, je pogledal proti okencu v grajskem stolpu. Golobradi obraz se mu je poraztegnil v blažen nasmeh: okence se je odprlo in na niem se je prikazala nežna, bela ročica. Tamburica je s prožnim korakom hrepenečega jena skočil pod okno in s teatralno kretinjo razsiral roke. Tedajci mu zastane srce. Kaj mu ne bi, kajti nežna ročica je urno obrnila rožasto posodo iz porcelana, kakršne so že takrat branili pod posteljo...

Tako se je rodila preventiva. Kajti Vasilij Tamburica ni poslej nič več hrepnel na odprtem pod oknom izvoljene golobice, ampak je previdno brenkal v grajskem jarku in nezaupljivo škilil proti lini z belo ročico in porcelansko posodo. Njegovo polito modrost so skrbno branili ljudje vseh časov in stanov in še danes Franceli Fyakeleček ve, da je ob petelinju uri varneje stopiti v zakonsko spalnico s čevlji v rokah kot na nogah, kakor tudi ve njegov nadebudni sinček, da je treba očetu pokazati spričevalo z ostrženimi lasmi in primerno podloženim sedalom. Skratka, preventiva je atomskemu človeku nekaj samo do sebi umevnega in je ne sprejema nič manj podzavestno kot, postavim, dviganje cen.

Nič ni torej bolj nenavadnega, ko takole odkrijemo kako področje, kamor preventiva modrost Vasilija Tamburice še ni prodrla. Pojdite recimo k zdravniku. Recimo, da imate srečo in da pridete pred

njegovo obličje, še preden ste pristieli parketne deščice v čakalnici, jih pomnožili med seboj, delili s številom nepotrebnih občinskih uslužbencev, odšteli število deficitarnih podjetij v vaši komuni, pristieli število urbanističnih polomijad, ga kvadrirali s številko svojih čevljev in ga prevedli v ose svetovne jezike, všteti pisarniško slovenščino. Povejte zdravniku, da vam razen denarja ničesar ne manjka, da pa bi se vseeno radi dali pregledat, »iz preventivnih razlogov«. Videli boste, kaj se vam bo zgodilo. Zdravnik vas bo poslal k vragu, še verjetneje pa vam bo dal napotnico za psihiatra. On in njegovi pač ne poznajo primera Vasilija Tamburice.

Bolj malo je znana preventiva tudi socialnemu zavarovanju. Kajti če bi jo poznala do obisti, bi verjetno veletok denarja, s katerim namaka sušno zdravstveno službo, malce zajezila in napravila močan odtok, »v preventivne svrhe«, da se izrazim v ljubi kanclijski slovenščini. Toda tega si kar nihče ne more domisliti. Zato vidim samo eno rešitev: poslati bi bilo treba tega ali onega vodilnega na nekajletni študij trubadurstva v Italijo ali Francijo — štipendija v dolarjih, možnost vvoza avtomobila brez carine! — in ko bi prišel do poglavja o Vasiliju Tamburici, bi mu v podstrešju mogoče škrtnilo in morebiti bi mu še prišel na misel tisti stari, modri rek naših inžnih bratov: »Bolje sprečiti nego lečiti!»

VILKO NOVAK

HOROSKOP

Velja od 28. marca do 3. aprila

OVEN (21.3. — 20.4.)

STRASANSKO boš vseč mlajši osebi drugega spola, ki te z govoricami in obnašanjem spravi v nemajhno zadrego. Nekdo se bo ob tem resno zamislil, nekaj ljudi pa te bo pomilovalo. Popustljivost bo tokrat dobrodošla. Izlet.

BIK (21.4. — 20.5.)

CEPRAV so ti dogodki zadnjih dni precej zrahljali živce, se znaješ, vendar se šele v sredo dokončno umiriš. Vzbudi zavist in spoznaš hinavce, ki se izogibajo iskrenemu pogledu. Ponesrečena prvoaprilska šala. Trema.

DVOJČKA (21.5. — 20.6.)

NE ŽENI si preveč k srcu, kar slišiš in se tudi prepričaš, zakaj vse skupaj ni tako hudo kot je videti. Prvoaprilska potegavščina ti bo segla do srca.

RAK (21.6. — 22.7.)

PRITRDITEV IN neko kimanje ti ne dvigneta predvidenega ugleda in dohodkov, zakaj potrebno bo še malce znoja. V torek prijetno doživeti, v sredo pa moreče sanje.

LEV (23.7. — 22.8.)

CAS JE ZE, da se odločiš, sicer utegne odlašanje in koketiranje prinesiti neljube posledice, ki se bodo odražale nekaj časa tudi v žepu. Zveš pretresljivo novico in pozabiš, da je nežnost nalezljiva.

DEVICA (23.8. — 22.9.)

KONCNO ti bo uspelo pojasniti zelo zapleteno zadevo dokaj trimastemu prijatelju. Tisto, kar zveš, ne bo šala, temveč resnica. V sredo osupneš.

TEHTNICA (23.9. — 22.10.)

VZTRAJAJ pri ljubimkanju, vendar hkrati ne pozabi na okolico, da se izogneš kasnejšemu razočaranju. Spomladanska utrujenost te objame z obema rokama.

SKORPIJON (23.10. — 22.11.)

NEPRICAKOVANO SREČANJE bo zněšalo načrte, vendar te spravi v dobro voljo. Z opravičevanjem in pojasnjevanjem se nehote osmešiš, ker se zagovoriš. Pismo.

STRELEC (23.11. — 22.12.)

USTREŽES MUHAVOSTI drage osebe in poenostaviš svoj jedilnik. Odzovi se povabilu, vendar poprej dobro premisli, kaj bo treba govoriti. Sestanek v mraku.

KOZOROG (23.12. — 20.1.)

S PRIJETNO družino greš na izlet, vendar se kaj kmalu odločiš v dvoje. Zaradi ljubosumnih izpadov se ne sekiraj, zakaj to bo le preizkušnja tvoje vztrajnosti. V pismu bo le delček resnice.

VODNAR (21.1. — 19.2.)

PRI DELU naletiš na nepričakovane ovire. Kolegica ti jih pomaga odstraniti, kar pa šefu ne bo prav. Razburljiv telefonski pogovor.

RIBI (20.2. — 20.3.)

RAHLOCUTNOST doseže svoj višek v četrtek. Ob nekem srečanju ti bo neredno in zardiš. Zaradi nemirnega sna trikrat vstaneš, da pogledaš na uro.

Pozor! Pripravljeni...

TELEVIZIJA

SOBOTA — 28. marca

Evrovizija — Popoldne: tekmovalje v veslanju — RTV Zagreb — 18.00 Poročila — 18.05 Mladinska igra — RTV Ljubljana — 19.00 TV obzornik — 19.20 Potovanje po Paragvaju — 19.50 Kaj bo prihodnji teden na sporedu — JTV — 20.00 TV dnevnik — RTV Ljubljana 20.30 Propagandna oddaja — RTV Beograd — 20.45 Ogledalo državljana Pokornega — 21.45 Film iz serije — 22.35 Poročila

NEDELJA — 29. marca

RTV Zagreb — 11.00 Kmetijska oddaja — 11.30 Dysnejev svet — RTV Ljubljana — 18.30 Denis in škorci — šaljiva zgodba — 19.00 Sportna poročila — RTV Ljubljana — 19.10 »Gole pesti« — JTV — 20.00 TV dnevnik — RTV Zagreb — 20.45 Ogenj — opera — RTV Ljubljana — 22.15 Jazz na ekranu — 22.55 Poročila

PONEDELJEK — 30. marca

RTV Ljubljana — 10.40 Šolska ura — 15.20 Ponovitev šolske ure — RTV Zagreb — 17.30 Angleščina na TV

18.00 TV v šoli — RTV Ljubljana — 18.30 Poročila — 18.35 Kljukčeva bolezen — lutkovna igra — 19.00 TV obzornik — JTV — 19.30 Tedenski športni pregled — 20.00 TV dnevnik — RTV Zagreb — 20.30 Celovečerni film — 22.00 Poročila

SREDA — 1. aprila

RTV Ljubljana — 17.00 Ruščina na TV — 17.30 Angleščina na TV — 18.00 Poročila — 18.05 Zgodbe — slikanica za najmlajše — 18.20 Slike sveta — 19.00 TV obzornik — 19.20 S kameru po svetu — 19.50 TV pošta — JTV — 20.00 TV dnevnik — RTV Za-

greb — 20.30 Propagandna oddaja — RTV Ljubljana — 20.45 Večer pri Bojanu Adamiču — 21.45 Kulturna panorama — 22.15 »Neznanec na telefonu« — film — 22.45 Poročila

ČETRTEK — 2. aprila

RTV Zagreb — 10.00 TV v šoli — RTV Beograd — 11.00 Tečaj francoskega jezika — RTV Zagreb — 17.30 Angleščina na TV — 18.00 Poročila — 18.10 Mendov spored — RTV Ljubljana — 19.00 TV obzornik — RTV Beograd — 19.30 Koncert tamburaškega orkestra — JTV — 20.00 TV dnevnik — RTV Zagreb —

20.30 Katakombe — TV priredba — 21.00 April v Karlovcu — 22.00 Poročila

PETEK — 3. aprila

RTV Ljubljana — 17.00 Ruščina na TV — 17.30 Angleščina na TV — 18.00 Poročila — 18.05 Srečno vožnjo — 18.30 Bolezni v pomladnem času — 18.50 Glasbeni kotiček: Optimizmi — 19.00 TV obzornik — 19.30 Štiristo let slovenske glasbe — JTV — 20.00 TV dnevnik — RTV Beograd — 20.30 Propagandna oddaja — RTV Zagreb — 20.45 Ekran na ekranu — RTV Ljubljana — 21.45 oddaja iz oblikovnega mozaike — 22.35 Poročila